Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

Ера 9 январь 1958 шу
№ 3 (2169)
Мах 20 кеп.

СССР-а Лакхехьарча Советеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советеи хоржамашта къахьегама керда толамаш дахарца накъа гIоргда вай

Грозненски химически завода коллективо тIаийца

Социалистически декхар

Вай мехкарча къахьегамхоша Советски Союза Коммунистически партен хьалхаленца Iалама те чIоагIа дог айдаларца дездир Сийлахьбоккхача Октябра 40 шу далар.

Советски дерригача халкъаца цхьана коммунизм хьалъяра гIулакхa юкъе доккха дакъа лаьцад 1957 шера паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачашъяьча Нохч-ГIалгIай республикан къахьегамхоша.

Довзаш дола толамаш даьхад ялхлагIча пятилеткан шоллагIча шера технико-экономически программа ханал хьалхагIа кхоачашъяьча Грозненски химически завода коллективо а.

1958 шера 16 марта хоржамаш хул СССР-а Лакхерхьарча Советеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советеи. Паччахьалкхен Iаьдала лакхерча органашка хоражамаш дар боккха политически лоархIам болаш гIулакх да. Из боккха лоархIам бола ди дикача толамашца белгалдаккха гIерташ Грозненски химически, завода коллективо е декхараш тIаэц:

1. 1958 шера 1-ча квартала план ханал хьалхьа кхоачашъе, хIаьта хоржамаш хулча денга — 16 марта планал совгIа 1 миллиони 700 эзареи сома продукци арахеца.

2. 1957 шера 92, 8 процент арахийцача фенола хьалхара сорт 96 процент арахецалга Iалашде. Ацетон хьалхарча сорта мара ара ца хеца.

3. Производствон отходашцара изопропилбензол хьакъоастаделга Iомаде, цоах пайда эцарца цхьоалагIча квартале 80 эзар сом кходе.

4. 1957 шера дIадахийтачул кIезигагIа:
а) бензол 1, 5 процент
б) Энергоресурсаш 5 процент дахийта.

5. 1957 шера лакъяьчул 7 процент дукхагIа балха овсарле лакхъе.

6. 1957 шера 11 бетта лохбаьчул 10 дукхагIа фенола продукцега бода мах лохбе.

Нохч-ГIалгIай АССР промышленноста, транспорта, гIишлошъеча организацей, юрта боахаман къахьегамхой тIахьех оаха даьр а даь СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьарча Советашка хоржамаш деча денга даха ма-деззар накъа гIоргдолаш массахалкъан социалистически яхь йоаржаярна.

Декхараш 1958 шера 4 январе Грозненски химически завода цехийи сменайи болхлой собранешка дийца а дийца тIайийцад.

VI областан партийни конференци

Тахан хьаелл VI Нохч-ГIалгIай областан партийни конференци. Цо ший болх дIаболабу бахача наьха политически а къахьеаман а хьинар айденна латтача хьале.

Областан партен организаци ший конференци хулача кхаччалца хьаенай Коммунистически партен Центральни Комитетанна гонахьа кхотаенна а йолаш, вай Республика юхаоттаяра хьакъехьара дIахо промышленности юрта боахами культурен айдара доккхий декхараш сийленца кхоачащде кийча а йолаш.

ССКП XX съездан исторически решенеш а партени правительствони цул тIехьагIара решенеш а вахарца кхоачашъяра тIехьа къахьегамхоша лоаттабеча къовсаманна керте а этта, Нохч-ГIалгIай областан партийни организацес кхы а дукхагI чIоагIбаьб къахьегамхошца шии бувзам, хIаьта отчет луча юкъа боахаман а культуран а гIишлоне тоъал дукха ка йоалаш балхаш а даьд.

Отчет луча ханачухь вай республикерча промышленностен предприятеша планал тIех 160 миллион сом продукци арахийцай. Нефтяникаша ханал хьалхагIа кхоачашъяьй мехкадаьтта а газ а даккхара шера план. Нефтеперерабочикаша а, железнодорожникаша а, энергетикаша а, химикаша а промышленностен кхыча доакъошкарча болхлоша а дикка ка йоалаш балхаш даьд. Валови продукци арахецара шера план ханал хьалхагI кхоачашъяьй вай республике. Дукха балхаш даьд нах чуIеш дола гIирсаш а кхы йола культуран-вахара гIишлонаш а дегIаахийтара хьакъехьа, юрташ, городаш тоаярна, эцара-дохкара гIулакхаш дегIаахийтарна, къахьегамхошкара культуран а вахара а хьал айдарна.

Партен первични организацешка хиннача отчетий харжамий собранешка а районни партийни конференцешка а гучадийннад промышленностен, транспортан, предприятей, гIишлоний балхацара дукха кхоачамбоацараш. Цхьайолча предприятешта производственни заданеш кхоачашъюеннаяц. Царца я завод «Красный Молот», доагора машинаш хьаеш йола завод, кхыяраш. Къаьсткъаьстача предприятеша кхоачаш ца еш йитай шоаш еннача ассортиментан паччахьалкхен планаш. Брак хулийташ, къахьегаман а технологен а дисциплина телхаеш хилар хIанз а дIадаланза да.

Нохч-ГIалгIай халкъан автономи юхаоттаярца дувзаденна тоъал шеръе езаш я промышленностен база. 1958—1960 ш.ш. республике хьалъе оттаяьй 47 промышленни предприяти, 8 предприяти тоаяь эргайоаккхаш я, хIаьта 3 шера чухь хьалъе еза 316 эзар кв. метр чуIе моттигаш, 60 эзар нах чубаха цIенош бахача наьха рузкъан а паччахьалкхен кредитан а чотах. Партен организацей декхар да ка йоалаш уж декхараш кхоачашдарна къахьегамхой оарцагIа бахар.

Вай республикерча колхозашта, совхозашта, машиннотракторий станцешта, Херсонски областан а КъилбаседаХIирийи Дагестански автономни республикай а юрта боахаман къахьегамхошца оттаяь социалистически яхь бахьане тоъал дика балхаш карахдаьннад ялат, дулх, шура, тха, фуаш, кхы дола юрта боахаман продукташ хьадарна.

1957 шера Нохч-ГIалгIай республико мехка чухь хьалхарчарца кхоачаъяьй ялат кийчдара а эцара а паччахьалкхен план. Ханал халхагIа паччахьалкхенца расчет яьй ганараш комсаш, шура, фуаш, тха дIадаларна.

Цунца цхьана областан партийни организацена хьалхашка къаьстта доккхий декхараш латт репсубликан юрта боахам дегIабоалабаларa даькъе. Боахаман деррига доакъош дегIадоаладарна динза даргдоацаш да ялатий культураш, хьалхарча аргIанна хьашкIаш а йолаш, дукхагI хьувкъийташ хиларца ялат дебаделга.

Укх шера колхозаши совхозаши йолалургья шекара свекла дIае, хIаьта 1961 шера цо дIалоацаргда 12 эзар гектар оахам. Колхозий а совхозий а экономика дегIайоалаярна боккха лоархIам болаш хургда сомий бешамаши комсаш лелаелгеи дегIадар. 1958—1960 ш. ш. планах лаьрхIа да юрта боахаман управленен колхозашкеи совхозашкеи 22 эзар гектар сомий бешамаши комсаши дIайогIилга.

Республикан партен а советски а организацей теркаман юкъмоттиге латта деза дIахо хьайбаш леладелга дегIаахийтара дешаш.

Отчет еча ханачухь республике тоъал дукха дегIаденад бахача наха дуаш-леладеш дола хIамаш арахецар, дегIаденад болхлойи гIулакхерча наьхеи алапий, пенси телара гIулакх тоадаьд, дикагIа оттадаьд промышленни а продовольственни а товараш дохкилга, шеръеннай школай, дарбан, берий учрежденей сеть. Геттара шерлуш латт нах чуIеш дола гIирсаш хьалделга, городаш а кхы нах баха моттигаш а тоаелга.

Вай республике культура дегIаахара гIулакх тоалуш латтарна дола тешал да халкъан дешара гIулакх тоадар а. Отчет еча юкъа дукхагI хиннай юкъера образовани луш йола школаш, тоаеннай цар учебно-материальни база, шозза дукхагI хиннаб 8—10 классашкара дешархой. Хьехархой институтеи училищеи керда хьайийлай нохчоехи гIалгIаехи хьехархой кийчбергбола отделенеш. ВУЗашкеи техникумашкеи укх дешара шера деша багIа 10,5 эзарнел тIех студенташ. Заочни дешар а тоъал дегIаденад.

Партийно - организационни балхаца керттера дар да—тIабилла болх кхоачашбар тохкилгеи кадраш нийса балхашка хьежаяри. Цхьабакъда, цхьайолча райкомаша кадрашца беш бола болх чIоаггIа кхоачамбоацаш ба. Цу кхоачамбоацарех цаI да партийни а советски а организацеша кхалнаха юкъера болх мела лелабар. ХIанз а кIезига ба хьалхале лелаеча партен а советски а балхаш тIара кхалнах.

ТIадиллар кхоачашдарна тохкам белга мела леладеш хиларах цхьайолча партийни комитеташта а перичнн организацешта а хIанз а тIехьа шоаш тIаийца решенеш кхоачашъе мегаьдац.

Идеологически болх овлан тIара эргабаккхара хьакъехьара ССКП XX съезда решенеш кхоачаш а еш, областан партийни организацес дукха а гIулакхаш даьд пропаганда вахарца ювзаенна ца хилар дIадаккхарна а из коммунистически гIишлон практикаца чIоагIагI из ювзаялийтарна а.

Партиини комитеташа чIоаггIа теркал даьд коммунисташ марксизман-ленинизман Iилманца кийчбара, дуккха а балхаш даьд партийни организацеша партен пропаганданна лелаеш йола хьалхале лакхъярна, пропагандисташ дикагI кийчбенна хилийтара хьакъехьа. Республике шерра чакхйоах городера а, районашкара а, заводашкара а, колхозашкара а совхозашкара а экономически конференцеш.

Лекционни пропагандаца керттера моттиг дIалоац марксизман-ленинизман идеяшта пропаганда яро, Коммунистически партенеи социалистически Даьхеннеи республикера къахьегамхой мутIахьа хилара кхетаман болх чакхбахаро, Советски партриотизман, СССР-рча халкъашта юкъера доттагIал дохаргдоацаш хилара кхетамца, пролетарски интернационализманна мутIахьа хилари, тешамболлаш бахача наьха социалистически барт-тоам хилара кхетамца къахьегамхошта юкъе болх баро.

Нохч-ГIалгIай АССР юхаоттаярца дувзаденна дола декхараш практике кхоачашдаро дIадех лакхехьа белгалдаьха дола кхоачамбоацараш хоадамболлаш дIадоахилга а дIахо кхы а чIоагIагI берригa идеологически болх тоабелга а.

Партийни пропагандан декхар да-коммунизман идеяш, политически а Iилман а дешар ма хулла дукхача наха юкъе доаржадар. Вай динза даргдоацаш да марксистско-ленински теорена, ленински къамий политиканна, халкъашта юкъера доттагIалла, пролетарски интернационализман дешашта пропаганда елга, кхолламан-Iилман дешашта пропаганда елга.

VI Нохч-ГIалгIай областан партийни конференцен делегаташа шерра критика а самокритика йоаржаярца гучадоахаргда партен а советски а кхыйолча а организацей балхацара кхоачамбоацараш, хIаьта уж дIадахара наькъаш белгал а дергда. Конференцен решенеех партен организацешта а вай республикерча къахьегамхошта а йола программа хургья боахамани культурани доккхий керда декхараш кхоачашдарна тIехьа лоаттабеча къовсама.

Профсоюзни болх эргабоаккхаш доахк тхо

Грозненски консервни завода профсоюза заводской комитето ССКП ЦК декабрьски Пленума профсоюзий балхах йола постановлени йола а яь, ший болх эргабаккха лаьрхIар.

Тха балха юкъе а дар Пленумо белгалдаь хинна кхоачамбоацараш а эсала лелаш хинна гIулакхаш а. Завкомо завода партбюроца цхьана оттайир профсоюзни организацен болх тоабергбола балха план.

Керда шу хьатIадалехь хьалха хиннача профсоюзни конференце керда заводской комитет хержар. Кердача комитета юкъе бахар завода хьалхле лелаю болхлой, дикагIа бола активисташ. Завкома балха юкъе керттера теркамбаьр декабрьски Пленума постановлени яр.

Из лоархIаме дола исторически документ — профсоюзий балха йизза йола программа я. Болхлой цунах дикагIа дIакхетабара духьа завкомо вIашагъIеллай докладчикий группа. Докладчикаша болхлошта хьалхашка докладаш еш, къамаьлаш ду. Цул совгI, цехий профоргашца занятеш хул ССКП ЦК декабрьски Пленума соцамашка хьежжа болх эргабаккхара хьакъехьа. Завкома берригача балха план оттаярал совгI, хIара сектора а комиссен а план я оттаяь.

Керда 1958 шу нийсденнад завода профсоюзни организаценна хьалхашка эттача кердача декхаращца. Консервни завода профсоюзни организаци кийча я укх шера хьалхарча деношка денз профсоюзни болх эрга а боахаш, тоа а беш, дIабахьа.

МОРОЗ,
Грозненски консервни завода завкома председатель.

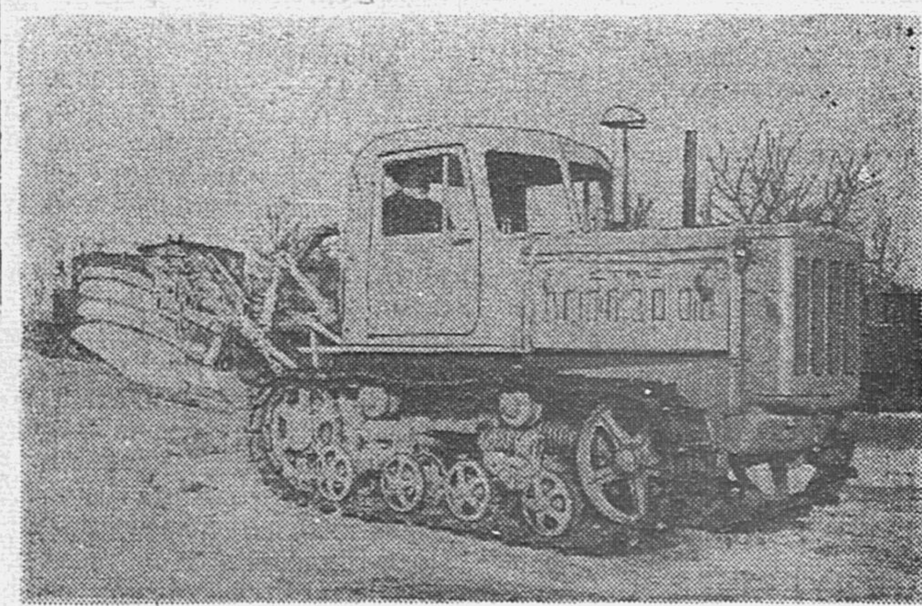

Сталинградски тракторни завода коллективо Брюсселерча Дунен халкъашта юкъерча выставке яхийта хьожаяьй 2 трактор — 1958 шера серийни выпусках арахеца лаьрхIа йола, ирача урхенех а мухаленех а лелалу,— ДТ-57, керда опытни трактор — ДТ-56.

ДТ-56 яха машина яьй, хIанзарча юрта боахамо дIадеххача бесса мел эша хIама а лоархIаш. ДТ-54 яхача тракторал 1.100 килограмм яйгIа я керда трактор.

Цун двигатель я, ДТ-54 яхача тракторачул 12—15 процент кIезигагIа доагам доагадеш. Трактористa къахьегам аттагIа хургболаш керда хIамаш даьд: герметически къайла кабина, шийлача хана кабина иIоахьяр, йIайхача хана эшаш йола вентиляци. ДТ-56 яхача тракторах еллай цунна тIехьа ювзаш а тIехьа оллаш а йолча юртбоахаман оборудованеца болх бе йиш хургйолаш гидронавесной система.

Сурт тIа: керда трактор ДТ-56 — Фото А. Маклецова.

Къонача промысловикай тIалоацамаш

6-ча январе Iурра, участкан начальник волча Владислав Шамардина хоам бир новкъосташка:

— Болх йисте баьнначул тIехьагIа химикий тIахьехам бувцаргба вай. Дика уйла елаш, хоржамаш хулча денга кхачалехьа мел мехкдаьтта доаккхалургда вайга.

Ткъаьиттанел совгIа эксплуатационникаш гулбелар красни уголоке. Цар раьза хинна хьаллаьцар грозненски химикаша доладаь патриотически гIулакх. Масса а оагIонгахьара шоай торонаш белгал а яьха, масса ва раьза а волаш, 16 март тIакхоачаш планал совгIа 200 тонн мехкдаьтта даккха лаьрхIар коллективо.

— Из хургда СССР-еи Нохч-ГIалгIай республикани Лакхерча Советашка хоржамаш хулча денга оаха Даьхенна луш дола совгIат, — аьлар старши оператор волча Гробенко Григоре.

Къонача промысловикай дош — чIоагIа дош да. Владислав Шамардина хьалхале лелаеш йола комсомольско - кагирхой участок, — «Старогрознефта» цхьоалагIча промысле хьалхалатташ я. Керда шу доладалалехь хьалхагIа Александр Матросова цIи тиллар цу участках. Хало ца къовсаш къахьег цига кагирхоша. ДIадахача шера планал совгIа 1000 тонна мехкдаьтта доаккхаргда аьнна дош деннадар участкан коллективо, хIаьта Даьхенна дIаденнар дикка дукхагIа дар — 1165 тонн.

— Кхы а чIоагIагIа къовсам боаржабергба вай мехкдаьтта ца дойта, — аьнна новкъостий тIахьийхар оператора помощник йолча участкан комсорго Шегунова Нинас.

ДIадахача шера 370 тонн мехкдаьтта кходир участке. Цхьабакъда мехкдаьтта довш хилар хIанз а цIендаь дIадаькхадац. Хоржамаш хулча денга комсомольски копилкачу 50 тонн мехкдаьтта гулде тIалаьцад эксплуатационникаша.

Скважинашта эксплуатаци яра коэффициент дIадахача шера 0,958-гара 0,977-га кхоачаьй. Хоржамаш хулча денга совъяккха лаьрхIад из—0,978.

— СССР-еи вай республикани Лакхерча Советашка хоржамаш хулча ден сийна юххьерча квартале 30 эзар сом кходергда оаха, — аьнна тIалаьцар къонача мехкдаьттахоша. — Цо тха йиш хулийтаргья мехкдаьтта даккхарга бода мах лохбе а къахьегама овсарал 2 процент лакхаяккха а.

Керда производственни толамаш доахарг хиларах бола тешам ба къонача мехкдаьттахоша овсаре къахьегар, цар шоай еррига говзал тIайохийташ балхаца дакъа лацар. Керда шу доладеннача хьалхарча деношке а, геолого-технически гIулакхаш кхоачаш а деш, мехкдаьтта даккхарна йола заданеш тIеххоачашъю цар. Деннеи бийсаннеи доаккхача мехкдаьтта дукхал 2,5 тоннана айяьй № 474 йолча скважине.

Дика балхаш ду лаьттанна кIалхара скважинаш тоаеш болча оператораша а. ДIадахача шера 130 процент кхоачашбир цар боарам.

— Хоржамаш хулча денга 135 процент кхоачашбергба оаха боарам, — йоах лаьттанна кIалха болх бечар.

Планал совгIа 750 тонна яккхара тIехьа

ДIадахача шера дика къахьийгар Гудермесски мехкдаьттан промыслови управленен бурув деттачари эксплуатационникашеи. Цар ханал хьалха кхоачашъяьй скважинашта проходка яра план, планал совгIа массехк эзар тонна мехкдаьтта даькккхад, цунах шоай дIабода мах лохбарца 800 эзар сом совгIа ахча кходаьд, хIаьта керда техника юкъе йоалаярах рационализаторски предложенеши организационно - технически гIулакхаш дарахи — 331 эзар сом кходаьд.

Гудермесски мехкдаьттанхоша кердача шера хьалхарча деношка дIахо дегIакхувл балха сухалаш.

Бурув деттарашеи промысловикашеи цхьа барт а болаш хьаллаьцар, Грозненски химически завода технологаша, СССР-а Лакхерча Советеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхерча Советеи хоржамаш дара сийна дIайолаяь социалистически яхь. Буровики, эксплуатационники, лаьтта кIал болх бечар, гIирсаш хьалдечар, транспортники бригадаша шоай резерваш а де йиш йолчун а лоархIам баь лаьрхIад, хоржамаш дара дерригача адамий деза ди — 16-гIа март кердача производственни коталонашца белгалде.

Мастера Николая Кирьянова коллективо, 147 йолча разведочни скважинана бурув тохар графикал хьалха леладарца, 5-ча январе 2900 метр кIоаргал долчара мехкдаьттах йиза йола «коронка» хьалъяьккхар. Цо шерду дIахо промысел дегIаяр. ХIанзехь а бригаде бетта проходка яра сухал станока 800 метрал совгIа я,— планагIа оттаяьчул диазза дукхагIа. Бурувдеттараша шоашта хьалхашка декхар оттадаьд, хоржамаш дара ден сийнна скважинана проходка яр йисте а даьккха, хила езача ханал цхьа бутт хьалхагIа из болх бе йолаялийта.

Мастера-новатора Григорий Малецке бригадас дош деннад проектни кIоаргалга кхача йиса массехк итт метр бурув теха ханал хьалха йистедаккха а цунца скважине обсадной колонка чуяхийта а.

Еррига скважинаш йоаккха кIоаргал йолаш йоллашехь а бурувдеттархой коллективо шийна декхар тIаийцад 16-ча мартага проходка план 104 процент кхоачашъе, къахьегамах хьахур 3 процент эйде, бурув тохача пайдана йола ха 85 процентага кхоачае.

Мастера новкъ. Суслина комплексни бригада мехкдаьттанхоша лаьрхIад СССР-а Лакхерча Советеи вей республикан Лакхерча Советеи хоржамаш дара денга планал совгIа 750 тонн мехкдаьттеи 150 эзар кубометр гази яьккха, планах долчун шоай дIабода мах 0,5 процент кIезигьбе, электроустановкай низа коэфициент 0,97 процентага дига, транспортах шоай дIабода мах цхьа процент лохбе.

Гудермесски мехкдаьттанхоша шоай болх чIоагIа хьинар тIадахийта чIоагIбу. Бурув деттарий, операторий, гIирсаш хьалдерий, энергетикий, транспортники сменашта юкъе къовсам баржаш латт хоржамаш дарга шоаш тIаийца декхараш дика гIулакхаш карагIдувлаш кхоачашдарна.

СССР-а торговлен Министерстве

СССР-а торговлен Министерствос, 1958 шера 2-ча январе денз керда, лакхара маьхаш оттадаьд къаракъаи чхьагIараи.

Цунца, хьалхарча аргIанна эшаш доацача, цхьацца долча промышленни товараштa дола маьхаш нийсдарна, керда лакхара маьхаш оттаду цхьайолча автомобилаштеи мотоциклаштеи машинашца деча кIувсаштеи. Из гIулакх чакхдаккхаро йиш хулийтаргъя, цу товарашца базар ярца къовсам лелабе.

СССР торговлен Министерствос 1958 шера 2-ча январе денз керда нийсдаь маьхаш оттадаьд ийдерхошца расчеташ нийса лелаейтарна, цхьацца йохкача маькхаи булкаштеи. Белгал даькха дола маьхаш нийсдар дукхагIча даькъе маьхаш лохдара оагIора даьд.

1958 шера 2-ча январе денз маьхаш лохдаьд цхьайолча телевизории фотоаппаратии тайпашта.

Украински мехкдаьтта

КИЕВ. (ТАСС). Украински мехкдаьттанхоша, шоаш тIаийца декхараш кхоачашдеш, 1957 шера планал совгIа 30 эзар тонна совгIа коача доагор деннад.

1958 шера мехкдаьтта даккхар дIадахача шера чул 22,4 процент лакхлургда. Духхьал Станиславски совнархоза промыслашка болх бе дIайолалургья 22 скважина. Дикка лакхлургда Станиславски областерча Долински Битковскии моттигашкеи, Харьковски областан Шебелински моттигеи лакхара мехкдаьтта доалла моттигаш тохкаш разведка лелаяра балхаш. Полтавски, Херсонски, Сумски, Львовски областашка мехкдаьтта доалла керда моттигаш караерзаярна кийчо еш я.

Республикан мехкдаьттан промыслашка дIахо керда техника юкъейоалаярнеи тоаярнеи дола гIулакхаш деш латт.

ССКП обкоме

СССР-а Лакхехьарча Советеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советеи хоржамий сийна йолча социалистически яхьах

СССР-а Лакхехьарча Советеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советеи хоржамий сийна шерра йоаржаеча социалистически яхьа боккха лоархIам а беш, ССКП Обкома бюрос оттаду:

1. Промышленноста предприятей, транспорта, гIишлонаш еча организацей ерригача коллективашка а юрта боахаман къахьегамхошка а дерригхалкъа дезача цIайна — ССР Союзеи НГIАССР-еи Лакхехьара Советий хоржамий Денна мадоаггIара накъа даха социалистически яхь йоаржае аьнна кхайкаш йолаяь Грозненски химически завода коллективан инициатива могайойла.

2. ССКП Горкомаш, райкомаш, первични партийни организацеш, облсовпроф декхарийла йойла химикий инициатива хьаллаца, наха юкъера политически а нах дIакхетабара а болх чIоагIагIа бе, ССР Союза Лакхехьарча Советеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советеи хоржамий сийна йолча социалистически яхьа, планаш а социалистически тIалоацамаш а кхоачашдарнеи тIеххоачашдарнеи из болх тIа а берзабеш.

РСФСР-а Лакхехьара Совет гулъярах дола РСФСР-а Лекхехьарча Совета Президиума УКАЗ

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Российски Советски Федеративни Социалистически Республикан йиаззалагIа хержача Лакхехьарча Совета пхелагIа йола сесси гулйойла 1958 шера 28 январе г. Москве.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **М. ТАРАСОВ.**

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь **И. ЗИМИН.**

Москва, 4 января 1958 шу.

Нохч-ГIалгIай областной партийни конференцен делегаташка болча хоама

1958 шера 9 январе Iуйрийна 10 сахьат даьлча Лермонтова цIерагIча театра помещенечу хьаел Нохч-ГIалгIай областной партийни ЯлхлагIа конференци.

Делегаташта регистрици ю театра помещенечу Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз конференцен болх болабаллалца.

2-ча январе 1958-ча шера Нохч-ГIалгIай АССР-а Оргкомитета чIоагIъяьй

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республикан Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йола положени

Корта I.
Хоржамий система

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 101 статьяга хьажжаь Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаташ хорж харжарахоша массане юкъара а, нийсса а, духхьала а харжара бокъо а йолаш, къайлагIа кхадж а тоссаш.

Статья 2. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 102 статьяга хьажжаь депутаташ харжар массане а юкъара да: 18 шу даьнна мел бола Нохч-ГIалгIай АССР беррига гражданаш, цIека бос моллагIа бале а, моллагIча къамах бале а, маIа бале а, кхал бале а моллагIа ди лелабеш бале а, дешар ховш ца ховш бале а, цхьанахьа сайца бахаш ца бахаш бале а, уж хьабаьнна меттиг моллагIа яле а, боахам моллагIа болаш бале а, хьалха дIаяхача хана фуннагIа леладаь бале а, бокъо йолаш ба Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаташ хоржача дакъа лаца, хьаькъалах тувлабеннеи харжара бокъонех боахаш суд яьи уж беце.

Статья 3. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжаь хила йиш я ший 21 шу даьнна вола Нохч-ГIалгIай АССР хIара гражданин, цун цIека бос моллагIа бале а, моллагIча къамах вале а, маIа вале а, кхал вале а, моллагIа ди лелабеш вале а, дешар ховш ца ховш вале а, цхьанахьа сацаь вахаш ца вахаш вале а, из хьаваьнна меттиг моллагIа яле а боахам моллагIа болаш вале а, хьалха дIаяхача хана фуннагIа леладаь вале а.

Статья 4. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 103 статьяга хьажжаь депутаташ харжар нийсса да: хIара гражданина цкъа кхадж тосс; Нохч-ГIалгIай берригача гражданаша дакъа лоац Лакхехьарча Совете беча хоржамашка цхьатарра бокъо а йолаш.

Статья 5. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 104 статьяга хьажжа кхалнаха хоржамашка дакъа а лоац, хIаьта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете харжаь хила йиш йолаш а ба маIача наха нийсса бокъо а йолаш.

Статья 6. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 105 статьяга хьажжа СССР ТIема Низий мугIарашта юкъе бола гражданаш Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советехаржа а шоаш харжа хила а бокъо йолаш ба берригача гражданашта нийсса.

Статья 7. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 106 статьяга хьажжа депутаташ хоржар духхьала да: Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаташ хорж гражданаша юкъарчал доаццаш шоаш духхьала хоржамаш дарца.

Статья 8. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 107 статьяга хьажжа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаташ хоржача хана кхадж къайлагIа тосс.

Статья 9. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 17 статьяга хьажжа РСФСР-а ерригача кхыча союзни республикай а гражданаш Нохч-ГIалгIай АССР доазон тIа бокъо йолаш ба Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете харжа а шоаш харжа хила а Нохч-ГIалгIай АССР гражданашта нийсса.

Статья 10. Нохч-ГIалгIай АССР доазон тIа бахаш а болаш, шоаш СССР-а гражданаш боацаш, кхыча паччахьалкхений гражданстве е подданстве латташ болча наьха бокъо яц Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет хоржача дакъа лаца а е шоаш харжа хила а.

Статья 11. Нохч-ГIалгIай АССР Конситтуцен 109 статьяга хьажжа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржача хана кандидаташ хоржама округашка гIолла оттабу.

Статья 12. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет хоржам хулаш йола расход паччахьалкхен счотах ю.

Корта II.
Харжархой спискаш

Статья 13. Харжархой спискана юкъе бохийт харжара бокъо йолаши спискаш оттаеча хана цу Совета доазон тIа бахаши (моссаза бахаш бале а е ханна бахаш бале а) хIаьта хоржамаш деча дийнахь 18 шу даьннеи бола беррига гражданаш.

Статья 14. Харжархоех цхьаккха а юкъе вахьа йиш яц харжархой цхьан списка тIа мара.

Статья 15. Харжархой спискана юкъе бахийтац судо харжара бокъонех баьха бола нах, суда приговора тIа уж харжара бокъонех баьха йола ха йисте яллалца, хIаьта иштта законаца оттаяьча порядкагI хьакъалах тувлабенна лаьрхIа нах а.

Статья 16. Харжархой спискаш оттаю городашкарча—къахьегамхой депутатий городской Советий исполнительни комитеташа, районашта екъаенна йолча городашка — къахьегамхой депутатий районий Советий исполнительни комитеташа, поселкашка — къахьегамхой депутатий поселкови Советий исполнительни комитеташа, юрташка (станицаш, хутораш, аулаш)—къахьегамхой депутатий юрта Советий исполнительни комитеташа.

Статья 17. ТIемахой доакъоштеи тIемахой соединенештеи юкъе болча харжархой спискаш оттаю командиро кулг а яздийя. Кхы мел бола тIемагIулакх деш бола нах уж бахача меттигерча харжархой спискашта юкъе бохийт циггарча къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитеташа.

Статья 18. Харжархой спискаш оттаю хIара хоржама участкашка, Нохч-ГIалгIай АССР Организационни Комитето чIоагIъяьча формагI, алфавитни порядкагI харжархочун тайпан цIии, ший цIии, даь цIии, цун хаи, из ваха меттиги дIа а хьокхаш, хIаьта цу спискашта къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитета председателои секретарои кулг а язду.

Статья 19. Хоржамаш хилалехьа 30 ди хьалхагI къахьегамхой депутатий Совета Исполнительни Комитето харжархой спискаш хьалгох массанена а бIаргайойта е уж спискаш харжархошта йовза тардолийт Совет чуйолча е избирательни участок чуйолча цIагIа.

Статья 20. Харжархой спискай подлинник лораю уж оттаяь йолча къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитете, тIемахой доакъошка.

Статья 21. Спискаш оттаяь дIакхайкаярнеи хоржамаш хулча деннеи юкъе йолча хана харжархочо ше вола меттиг хувцаш хуле, цигарча къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитето цунна лу Нохч-ГIалгIай АССР Организационни Комитето оттаяьча формагI дола «Кхадж тасса бокъо луш дола удостоврени,» хIаьта харжархой списка тIа «дIавахав» аьнна белгало а ю; ше керда ваха вахача пункте (массаза а ваха вахавале а е хаяккха вахавале а) харжархочо «Кхадж тасса бокъо луш дола удостоверени» а, хIаьта иштта ше малав хьагойташ дола удостоверени а дIахьекхача из цигарча харжархой спискана юкъе вохийт.

Статья 22. Харжархой списка тIа нийса доацчун хьакъехьа (спискана юкъе ца вахьар, спискана юкъера дIаввакkхар, тайпан цIи, ший цIи, даь цIи харцахьа язъяр, харжара бокъо шоай йоацаш бола нах харцахьа спискана юкъе бахьар) заявлени лу уж спискаш оттаяь йолча къахьегамхой депутатий совета исполнительни комитетага, хIаьта из декхарийла я, харжархой списка тIа нийса доацчун хьакъехьа йолча хIара заявленега 3 ди далалехьа йолча хана хьажа.

Статья 23. Харжархой списка тIа нийса доацчун хьакъехьа йолча заявленега хьажьчул тIехьагI къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитет декхарийла я харжархой списка тIа харцахьа нийсденнар тоаде, е из заявлени енначунна цу заявлене тIа цо яздаьр кхоачаш ца дара бахьанаш белгалдеш йоазонца справка яла.

Статья 24. Нагахь санна къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитето харжархой списка тIа нийса доацчун хьакъехьа баьча соцама ше раьза веце, из заявлени енначун йиш я Народни суде латкъа, из суд декхарийла я 3 ди далалехьа йолча хана, гуччахь йолча судебни кхетачен тIа, из лоткъам язбаьри Совета исполнительни комитета председатели тIа а вийха, цу лоткъамга хьажа а, ше баь соцам из лоткъам язбаьчунгеи Совета исполнительни комитетагеи цу сахьате дIахайта. Народни судо баь соцам юххера хоадам беш ба.

Корта III
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна йола хоржама округаш

Статья 25. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 22 статьяга хьажжаь Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет хорж Нохч-ГIалгIай АССР гражданаша 6000 вахархо цхьан округа чувоагIача боарамагI яь йолча хоржама округашка гIолла. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш деш хIара хоржама округера цхьа депутат хорж.

Статья 26. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара округаш Нохч-ГIалгIай АССР Организацонни Комитето ю.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна йолча хоржамий округий список дIакхайкаю Нохч-ГIалгIай АССР Организационни Комитето, хоржамаш хула ди тIакхача шин беттал кIезигагIа йоацча хана чухь.

Корта IV.
Хоржама участкаш

Статья 27. Хоржама бюллетенаш хьаэцарна а харжархоша тайсаь кхажамаш лархIарна а, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна йолча хоржама округашта чудоагIаш дола городийи районийи доазув декъалу хоржама участкашта.

Статья 28. Хоржама участкаш ю городашка — къахьегамхой депутатий городской Советий исполнительни комитеташа, районашта екъалуш йолча городашка — къахьегамхой депутатий районий советий исполнительни комитеташа, юрташка — къахьегамхой депутатий районий Советий исполнительни комитеташа.

Хоржама участкаш ю хоржамаш хула ди тIакхача 45 денал кIезигагIа йоацча хана чухь.

Статья 29. 2000-нел дукхагI саг вахаш йолча городашка, поселкашка, иштта юрташка, станицашка, аулашка, юртсоветий доазонашка хоржама участкаш ю, хIара хоржама участканна 1500 — 3000 вахаш бола саг чувоагIаргболаш.

Статья 30. 2000-нел кIезигагI саг вахаш йолча юртсовета доазонах цхьа хоржама участок хул: 500-нел дукхагI, цхьабакъда 2000-нел сов ца воалаш саг вахача хIара юрта, станице, ауле къаьста хоржама участок ю. 500-нел кIезигагI, цхьабакъда 300-ннел кIезигагI воацаш саг вахача юрташка, е юртий группашка, нагахь санна цу юрташтеи хоржама участкан центрай юкъера юкъ 10 километрал дукхагI хуле, цига къаьстта хоршама участкаш е йиш я.

Статья 31. Кагий юрташ дукхагI йолча лоаман районашка хоржама участкаш е йиш я 50-нел кIезигагI воацаш саг чувоагIаргволаш.

Статья 32. ТIемахой доакъоехи тIемахой соединенехи къаьстта хоржама участкаш хул, уж тIемахой доакъош е тIемахой соединенеш йолча яьча хоржама округана чувоагIаш вола 50-нел кIезигагI а воацаш, 3000-нел дукхагI а воацаш вола харжархо волаш.

Статья 33. 50-нел кIезигагI воацаш харжархо волча больницашка, бераш деча цIеношка, санаторешка, инвалидий цIеношка къаьста хоржама участкаш ю.

Массехк корпус йолча больницешка хоржама участкаш е йиш я къаьст-къаьстача корпусашка а, нагахь санна царех хIаранена чу 50-нел кIезигагI воацаш харжархо хуле.

Корта V.
Хоржама комиссеш

Статья 34. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоршамаш дарна йола Центральни хоржама комисси оттаю болхлойи гIулакхерча наьхеи профессилнальни организацей, кооперативни организацей, Коммунистически партийни организацей технически Iилмани обществай, кхыйолча общественни организацей, къахьегамхой обществай викалех, уж викалаш законо оттаяьча порядкагI дIаязбаь а болаш, хIаьта иштта предприятешкеи учрежденешкеи гIолла яьча болхлойи гIулакхерча наьхеи собранешка, тIемахой доакъашка гIолла яьча тIемагIулакх дерий собранешка, колхозашка, юрташка, станицашка, аулашка гIолла яьча ахархой собранешка, совхозашка гIолла яьча совхозий болхлойи гIулакхерча наьхеи собранешка хержарех.

Статья 35. Центральни хоржама комисси ю председатели, председатела заместители, секретары, 10 члени юкъе волаш, хIаьта Нохч-ГIалгIай АССР Организационни Комитето чIоагI а ю из хоржамаш хула ди тIакхача 55 денал кIезигагI йоацча хана чухь.

Статья 36. Центральни хоржама комисси:

а) хьож хоржамаш деча хана Нохч-ГIалгIай АССР дерригача доазон тIа «Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара хьакъехьа йола положени» бокъонца кхоачаш мишта ю;

б) из хьож избирательни комиссеша нийса ца деча гIулакхий хьакъехьа болча лоткъамашка, хIаьта цу лоткъамашта юххера бе безза соцам а бу;

в) цо оттаю хоржама яьшкай формаш, хоржама бюллетеней формеи боси, депутаталла хоржаш бола кандидаташ дIаязбара хьакъехьа оттаде дезача Окружной хоржама комиссен протокола форма, участковии окружнойи хоржама комиссеша оттаде дезача кхадж тассара протоколий форма, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжаь хиларна луш долча удостоверенен форма, хоржама комиссений хила езача печатий формаш;

г) цо дIаязбу Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете харжаь бола депутаташ;

д) цо дIалу Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета мандатни комиссега хоржамаш дара хьакъехь дола делопроизводство.

Статья 37. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна йолча хIара хоржама округе ю Окружной хоржама комисси.

Статья 38. Нохч-ГIалагIй АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарна йола Окружной хоржама комиссеш оттаю болхлойи гIулакхерча наьхеи профессиональни организацей, кооперативни организацей, коммунистически партийни организацей, кагийча наьха организацей, законо оттаяьча порядкагI дIаязяь йолча культурнии техническии Iилман обществай, кхыйолча общественни организацей, къахьегамхой обществай викалех болаш, хIаьта иштта предприятешкеи учрежденешкеи гIолла яьча болхлойи гIулакхерча наьхеи собранешка, тIемахой доакъошка гIолла яьча тIемагIулакх дерий собранешка, колхозашка, юрташка, станицашка, аулашка гIолла яьча ахархой собранешка, совхозашка гIолла яьча совхозий болхлойи гIулакхерча наьхеи собранешка харжаьрех.

Статья 39. Окружной хоржама комиссеш ю председатели председатела заместители секретары 6 члени юкъе волаш, хIаьта Нохч-ГIалгIай АССР Организационни Комитето чIоагI а ю из, хоржамаш хула ди тIакхачалехьа 50 ди хьалхагIа.

Статья 40. Окружной хоржама комисси:

а) хьож хоржамаш деча хана ший хоржама округа доазон тIа «Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара хьакъехьа йола положени» бокъонца кхоачаш мишта ю;

б) из хьож участкови хоржама комиссеша нийса ца деча гIулакхий хьакъехьа болча лоткъамашка, царна бе безза соцам а бу;

в) из хьож къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитеташа е мел езача шоай ханнахьа хоржама участкаш яьйий;

г) цо оттаю хоржама участкай порядкови номераш;

д) из хьож харжархой спискаш шоай ханнахьа оттаяьйий а уж берригнешка дIайовзийтайий а;

е) цо дIаязбу Нохч-ГIалгIай АССР Конституцеси «Нохч-ГIалгIай АССР Лакхьехьарча Совете хоржамаш дара хьакъехьа йолча положенеси» яххача бесса депутаталла харжа оттабаь бола кандидаташ;

ж) цо Участкови хоржама комиссешта лу оттаяьча формагI йола хоржама бюллетенаш;

з) цо лоархI харжархоша тайсаь кхажамаш, хIаьта округе хоржамех хиннар отта а ду;

и) цо йохьийт Центральни хоржама комиссега округе хоржамаш дарах хинначунах йола материалаш;

к) цо лу харжаьча депутата из харжарах дола удостоверени;

л) Нохч-ГIалгIай АССР Организационни Комитетага дIадилла дIалу делопроизводство.

Статья 41. ХIара хоржама участке ю Участкови хоржама комисси.

Статья 42. Участкови хоржама комиссеш оттаю болхлойи гIулакхерча наьхеи профессиональни организацей, кооперативни организацей, коммунистически партийни организацей, кагийча наьха организацей, законо оттаяьча порядкагI дIаязяь йолча, културнии техническии Iилман обществай, кхыйолча общественни организацей, къахьехамхой обществай викалех, хIаьта иштта предприятешкеи учрежденешкеи гIолла яьча болхлойи гIулакхерча наьхеи собранешка, тIемахой доакъошка гIолла яьча тIемагIулакх дерий собранешка, колхозашка, юрташка, станицашка, аулашка гIолла яьча ахархой собранешка, совхозашка гIолла яьча совхозий болхлойи гIулакхерча наьхеи собранешка харжаьрех.

Статья 43. Участкови хоржама комиссеш ю председатели прдседатела заместители, секретары, 2-6 члени юкъе волаш, хIаьта бахархой 300 сагал кIезигагI болаш йолча хоржама участкашка-председатели, секретары, 1-3 члени юкъе волаш, уж чIоагIъю городашка — къахьегамхой депутатий городской Советий исполнительни комитеташа; районашта екъаенна йолча городашка — райони Советии исполнительни комитеташа; юрташка-райони Советий исполнительни комитеташа: хоржамаш хула ди тIакхача 40 денал хIалхагIа йолча хана.

Статья 44. Участкови хоржама комиссес:

а) хьаийю харжархой списка тIа харцахьа долчун хьакъеха язъяь йола заявленеш, хIаьта из список оттаяь йолча Совета исполнительни комитетага хьажа дIа а лу;

б) цу хоржама участке хоржама бюллетенаш хьаийю;

в) депутаталла хоржача хIара кандидата тайсаь кхажамаш лоархI;

г) хоржамаш дарах хинначунах йола материалаш йохьийт Окружной хоржама комиссенга;

д) къахьегамхой депутатий районни е городской Совета исполнительни комитеташка дIадилла дIалу делопроизводство.

Статья 45. Центральни хоржама комиссен, Окружнойи Участковии комиссений кхетаченаш (заседанеш) бокъонца лоархI, нагахь санна коммиссенна чубоагIарех аханел дукхагI членаш тIаболаш хуле.

Статья 46. Хоржама комиссешка деррига а дешаш къоастаду кулгаш айдераш дукхагI хиларца; кулгаш цхьатарра вIаьши нийсса айдаь хуле-председатель волчахьара оагIорахьа лоархI совле.

Статья 47. Центральни хоржама комиссен, Окружнойи Участковии хоржама комиссений шоай печаташ хул, Центральни хоржама комиссес оттаяьча формах йола.

Корта VI.
Нохч- ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ оттабара порядок

Статья 48. Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 109 статьяга хьажжаь Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьерча Совете депутаталла бахийта кандидаташ оттабе бокъо я общественни организацейи къахьегама обществайи: коммунистически партийни организацей, профессиональни союзий, кооперативни организацей, кагийча наьха организацей, культурни обществай.

Статья 49. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаталла бахийга кандидаташ оттабара бокъо чакхйоакх общественни организацейи къахьегамхой обществайи центральни органаша санна, цар районни органаша а, предприятешкеи учрежденешкеи гIолла еш йолча болхлойи гIулакхерча наьхеи юкъарча собранеша, тIемахой доакъашка гIолла еш йолча тIема гIулакх дери собранеша, колхозашка, юрташка, станицашка, аулашка гIолла еш йолча ахархой юкъарча собранеша совхозашка гIолла еш йолча совхоза болхлойи гIулакхерча наьхеи юкъарча собранешка а чакхйоаккхаш санна.

Статья 50. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта оттаваьча кандидата йиш яц цхьан округера мара харжаь хила.

Статья 51. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта оттабаьча кандидатий йиш яц шоаш депутаталла бахийта кандидаташ баь оттабаь йолча Окружной хоржама комиссени Участкови хоржама комиссений членаш хила.

Статья 52. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете депутаталла бихийта кандидаташ оттабь йола еррига общественни организацеш е къахьегамхой обществаш декхарийла я хоржамаш хула ди тIакхача 30 денал хьалхагI йолча хана шоай кандидаташ Окружной хоржама комиссе дIаябайта.

Статья 53. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхьехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат оттаваь йола общественни организаци е къахьегамхой общество декхарийла я кандидат дIаязварна лохехьа яздаь дола документаш Окружной хоржама комиссега дIадала:

а) депутаталла вахийта кандидат шийна тIехь оттаваь дола собранен е кхетачен протокол, президиума членаша кулг а яздаь, уж баха меттиг белгал а еш дола; протокола тIа белгалдаь хила деза: кандидат оттаваь йолча организацен цIи, из собрани е кхетаче хинна меттиг, ханах мел болаш хиннай, депутаталла вахийта оттаваьча кандидата тайпан цIи, ший цIи, даь цIи, из мел ха яьнн ва, из вахаш йола меттиг, цун партийность, из фу болх беш ва;

б) ше оттаваьча организацен цIерагI цу хоржама округера депутаталла ше харжийта раьза хилара хьакъехьа йола кандидата заявлени.

Статья 54. Окружной хоржама комисси декхарийла я, Нохч-ГIалгIай АССР Конституцеси «Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара хьакъехь йолча положенеси» яххача бесса общественни организацешеи къахьегамхой обществошеи, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхьехьарча Совета депутаталла бахийта оттабаь бола беррига кандидаташ дIаязбе.

Депутаталла вахийта оттаваьча хIара кандидата Окружной хоржама комиссес, из дIатIаязвеш протокол оттаду, цу гIулакхех оттаяь йолча формагI дола. Из тIаязваьча протокола цхьа экземпляр Iалаьмате чехка Центральни хоржама комиссе дохьийт, цу хоржама округера ше харжийта раьза хилара хьакъехьа йолча кандидата заявленеца цхьана.

Статья 55. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутатала вахийта оттаваь вола кандидат дIаязве Окружной хоржама комиссес ца туге, Цунна лоткъам язбе йиш я ши ди далалехьа Центральни хоржама комиссега, цо баь соцам гIулакха юххера хоадам беш ба.

Статья 56. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла вахийта дIаязваьча хIара кандидата тайпан цIи, ший цIи, даь цIи, из мел ха яьнна ва, из фу болх беш ва, цун партийность, хIаьта из кандидат оттаваьча общественни организацен цIи а кепа йоазонца дIакхайкаю Окружной хоржама комиссес, хоржамаш хилалехьа 25 денал хьалхагI йолча хана.

Статья 57. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла бахийта дIаязбаь бола беррига кандидаташ дIаязбанза баргбац хоржама бюллетена тIа.

Статья 58. Окружной хоржама комиссеш декхарийла я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета хоржамаш хилалехьа 15 денал хьалхагI йолча хана хоржама бюллетенаш кепатоха а ерригача Участкови хоржама комиссешка дIа-са яхьийта а.

Статья 59. Хоржама бюллетенаш кепатох Центральни хоржама комиссес оттаяьча формагI, цу хоржама округе бахаш болча наьха метталла, берригача харжархошта кхоачам хиллал болча боараме.

Статья 60. Окружной хоржама комиссес дIаязваь вола, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла хьожаваь вола кандидат хьаоттаваь йолча хIара организацена, Нохч-ГIалгIай АССР хIара гражданина а санна Нохч-ГIалгIай АССР Конституцен 92 статьяга хьажжаь бокъо лу цу кандидата тIехьа духхьале йоацаш агитаци е собранешка а, йоазонца а, кхыча наькъашца а.

Корта VII.
Кхадж тассара порядок

Статья 61. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш ду цхьан дийнахь — Нохч-ГIагIай АССР-на юкъара долча.

Статья 62. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете, хоржамаш дергдола ди оттаду Нохч-ГIалгIай АССР Организационни Комитето, хоржам бу ха хьакхача ши бутт хьалхагI йолча хана. Хоржамаш ду балха ди доацча дийнахь.

Статья 63. Хоржамаш хилалехьарча тIеххьарча 20 дийнахь Участкови хоржама комиссес хIара денна кепайоазонца е шерра кхыча наькъаца харжархошка хоам бу хоржамий денахи хоржамий меттигахи.

Статья 64. Хоржамхоша кхадж тосс моттигарча ханах Iуйрана ялх сахьат даьлча денз сайрана 12 сахьат даллалца.

(ДIахододар 3-ча оагIан тIа да).

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республикан Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йола положени

(ДIахододар).

Статья 65. Iуйрана 6 сахьат даьлча харжамаш деча дийнахьа Участкови харжама комиссен председателас цу комиссен членаш тIа а болаш тохк харжама ящик а оттаяьча формах йола хоржама спискаш Iалаш яь хилар а, цул тIехьагIа ящикаш дIа а къувл комиссен печатаца чIоагI а ю кхадж тасса харжархой хьа чу а бех.

Статья 66. Хоржамаш деча цIагIа къаьстта дола цIенош дIакъоастаду е къастта кабинаш ю харжамхошка харжама бюллетенеш кхоачашъяйтарна. Цу цIеношка е цу кабинашка хоржамхоша хоржама бюллетенеш кхоачашъеча хана цучу хила бокъо лац моллагIа из вале а, цу юке лоархIаш болча хоржамхой комиссен членашта а, кхадж тоссаш волчул совгI.

Статья 67. ХIара хоржамхочо кхадж тосс ше, цудухьа кхадж тоссача цIагIа хьа а воагIаш. Хоржамхоша кхадж тосс харжара бюллетень хоржамий яьшкачу Iочу а тоссаш.

Статья 68. Хоржамаш деча цIагIа хьавеннача хоржамхочо дIахьокх секретарага е уполномоченни волча Участкови хоржама комиссен членага е паспорт, е колхозни книжка, е профсоюзни билет, е кхы дола ше вовзийташ дола удостоверени, хоржамхой спискагIа из техкачул тIехьагIеи хоржамхой списка тIа белгало яьчул тIехьагIеи оттаяьча образцах йола хоржамхой бюллетень дIа а эц.

Статья 69. Хоржама бюллетенеш кхоачашъе къоастадаьча цIагIа хоржамхочо хоржама бюллетенаш тIа юхе ютт ше кхадж тоссача кандидата тайпан цIи, юхе кхыбарий тайпан цIераш дIа а йоаеш, цул тIехьагIа хоржама яшка тIа дIа тIа вода цучу хоржама бюллетень Iочу а кхос.

Статья 70. Йоазув ца ховш хиларагIа е моллагIа дале а дегIагIа сакхат даллaрагIа хоржама бюллетень кхоачаш де йиш йоацаш волча хоржамхочун бокъо я, хоржама бюллетень кхоачаш деча цIагIа хоржама бюллетень кхоачаш дайтарна моллагIа вола кхы хоржамхо хьачу веха.

Статья 71. Кхадж тоссача хана хоржамаш деча цIагIа хоржама хьакъехьа агитаци яйтац.

Статья 72. «Кхадж тасса бокъо йолаш дола удостоверени» а долаш хоржамаш деча цIагIа баьхка нах, укх «Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет харжарах йолча Положенен» 21 статьяс яхача бесса, Участкови хоржама комиссеж дIа тIа язбу хоржамхой Участкови хоржама комиссен председателаси секретараси кулгаш яздеш йолча списка тIа.

Статья 73. Хоржамаш деча цIагIа цхьоагIо хилийтарна бехктокхаме ва Участкови хоржама комиссен председатель, цучу мел волчо кхоачаш янза яргйоацаш а я цун распоряжени.

Статья 74. Хоржамаш деча дийнахь бийсан 12 сахьат даьлча, Участкови хоржама комисси председателас кхадж тассар йисте далар дIакхайка а ду хоржама ящикаш хьаяста комисси йола а лу.

Корта VIII.

Хоржамах хиннар къоастадар

Статья 75. Участкови хоржама комиссес кхажамаш лоархIаш долча цIагIа, кхажамаш лоархIача хана чу хила бокъо я духьал цу гIулакха уполномоченеш болча общественни организацейи къахьегамхой обществайи викалий, иштта кепа йоазон викалий а.

Статья 76. Участкови харжама комиссес яьшкаш хьа а йийле вIаший нийсду тайсача кхажамий дукхали харжархой спискаех кхажамаш дIаийцаьча наьха дукхали, хIаьта уж вIашдухьал оттадича гучадаьннар протокола тIа дIа а язду.

Статья 77. Участкови хоржама комиссен председателас Участкови хоржама комиссен беррига членаш тIа а болаш хIара бюллетенах дола кхадж тассарах хиннар массанешка дIахойт.

Статья 78. Бокъонца хилар лархIац кхадж тоссача хана цхьаннел совгI кандидат тIа вита дола бюллетень, иштта оттаяьча образцах доаца бюллетень а.

Статья 79. Хоржама бюллетень бокъонца хилар шек долаш хилча, дош къоастаду Участкови хоржама комиссес кулгаш айдарца, из протокола тIа белгала ду.

Статья 80. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутатий хIара кандидатах тесса кхаджеи хоржамаш дарах хиннар дIаязделгеи хIара кандидата къаьсткъаста леладу.

Статья 81. Участкови хоржама комиссес увттаду оттаяьча формах дола кхадж тассара протокол шин экземплярах, Участкови хоржама комиссен членаша кулг яздаь, цу юкъе председателеи секретареи кулгаш тIа хиланза даргдоацаш дола.

Статья 82. Участкови хоржама комиссен протокола тIа хьахьекха хила деза;

а) кхадж тасса болабенна а йисте баьнна йола ха;

б) хоржамхой списка тIа мел хоржамхой ба;

в) хоржама бюллетенаш масса хоржамхочунга дIакхаьчад;

г) кхадж тоссача дакъа масса хоржамхочо лаьцад;

д) бокъонца йоацаш масса бюллетень я;

е) масса волча кандидата тайпан цIераш дIа йоаяь масса бюллетень я;

ж) Депутаташ хIара кандидата тассача кхаджа таьрахь;

з) Участкови хоржама комиссега еннача заявленехи жалобехи лоацца яздаьр а царех участкови хоржама комиссес даь соцамаш а.

Статья 83. Тесса кхадж лаьрхIа а баьнна, протокола тIа кулгаш яздича Участкови хоржама комиссен председателас комиссен заседане дIакхайкаду кхадж тассарах хиннар.

Статья 84. Кхадж тассара долча протокола тIа кулгаш яздаь баьлча участкови хоржама комиссен председатель декхарийла ва кхадж тассара протокол печатаца дIа а къайла из а ийца Iалаьмате чехка окружной хоржама комиссе саг вахийта .

Статья 85. Деррига хоржама бюллетенаш (бакъ лаьрхIараш а бокъонца йоацаш лаьрхIараш а къаьст-къаьста) Участкови хоржама комиссен печатаца дIакъайла хила а деза кхадж тассара протокола шоллагIа йола экземпляраца. делопроизводстваца а Участкови хоржама комиссен печатаца а цхьана Участкови хоржама комиссен председателас дIадахка дIадала а деза: городашка — городерча Совета Испольнительни Комитеташка, хIаьта районех йийкъа йолча городашка — районни Советий Исполнительни Комитеташка, юртарча меттигашка-къахьегамхой депутатий районни Советий Исполнительни Комитеташка.

Статья 86. Къахьегамхой депутатий Советий Исполнительни Комитеташ декхарийла я хоржама бюллетенаш дIадахка тIехьагIа Нохч-ГIалгIай АССР Организационни комитета Указани хиллалца.

Статья 87. Окружной хоржама комиссес кхажамаш лоархIача цIагIа, кхажамаш лоархIача хана, уж лоархIача хила бокъо я духхьал цу гIулакха уполномочени болча общественни организацейи къахьегамхой обществайи викалий а иштта кепа йоазон викалий а.

Статья 88. Окружной хоржама комиссес кхажамаш лоархI, Участкови хоржама комиссей протоколашка хьажжа, хIара депутата кандидата тесса кхадж мел дукха ба къоаста а ду.

Статья 89. Окружной хоржама комиссес кхадж тассара дола протокол оттаду шин экземплярах, Окружной хоржама комиссен членаша кулгаш а яздеш, цу юкъе председателеи секретареи кулгаш хиланза даргдац.

Статья 90. Окружной хоржама комиссен протокола тIа хьахьекха хила деза:

а) Округе масса Участкови хоржамий комисси я;

б) Кхадж тассарах дола протоколаш хьаденна масса Участкови хоржама комисси я;

в) Округе масса харжархо ва;

г) Хоржамий бюллетенаш дIакхаьча масса хоржархо ва;

д) Кхадж тоссача дакъа лаьцача масса хоржархо ва;

е) Бакъахьа доацаш лаьрхIа масса бюллетень да;

ж) Берригача кандидатий тайпай цIераш дIайоаяь масса бюллетень да;

з) Депутата хIара кандидата масса саго кхадж тессаб;

и) Окружной хоржама комиссега еннача заявленехи жалобахи лоацца яздаьр а царех окружной хоржамий комиссес баь соцамаш а.

Статья 91. Кхажамаш лаьрхIаи протокола кулгаш яздаьи баьлча Окружной хоржама комиссен председателас комиссен заседане хоржамах хиннар дIакхайкаду.

Статья 92. Кхадж абсолютни тIех кхаьча вола, вешта аьлча округе тессача а бакъахьа лаьрхIа долча а кхажех, аханел совгI кхадж кхаьча вола Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата кандидат херждарг лоархI.

Статья 93. Окружной хоржама комиссен председателас дIалу депутаталла хоржача кандидата из Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат хержа хилар бакъдеш дола удостоверени.

Статья 94. Кхадж тассарах долча протокола тIа кулгаш яздаьчул тIехьагIа Окружной хоржама комиссен председатель декхарийла ва цхьа протокол цечатаца дIа а къайла из а ийца Центральни хоржама комиссе Iалаьмате чехка саг вахийта

ШоллагIа дола протокол Участкови хоржама комиссен протоколаца, делопроизводстваццеи Окружной хоржама печатацеи цхьана Окружной хоржама комиссен председателас дIадилла аьнна дIалу Нохч-ГIалгIай АССР Организационни комитетага.

Статья 95. Нагахьа санна кандидатех цхьаннена а абсолютни дукхагIа бола кхадж кхаьча беце, Окружной хоржама комиссес белгало ю цоах протокола тIа, хоам бу Центральни хоржама комиссега, цу ханне а дIа а кхайкаду эггара дукхагIа кхадж кхаьча болча, шин кандидата цIаькха юха кхадж тоссилга, хIаьта хьалхара кхадж тассар дIадаьнначул тIехьагIа ши кIира далалехь кхажамаш юхатовса ди а хоададу.

Статья 96. Нагахьа санна, округе гIолла тессача кхаджа дукхал цу округе кхадж тасса бокъо йолча харжархоел аханел кIезигагIа хуле, Окружной хоржама комиссес из гIулакх протокола тIа къаьстта белгал а ду, Центральни хоржама комиссега Iалаьмате чехка цоах хоам а бу. Из тайпа хIама нийсделча Центральни хоржама комиссес керда хоржамаш хьожаду, хьалхагIа хоржамаш хинначул тIехьагIа шинкIирал тIех ха ца йоалийташ.

Статья 97. Депутатий кандидаташта кхажамаш юха товсилга а бокъо йоацаш лаьрхIача хоржамашта метта керда хоржамаш юхаделга а хьалхара хоржамаш деча хана хиннача спискаех чакх а доакх, укх «Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет харжара Положене» маяххара хила а деза.

Статья 98. Нагахьа санна, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета юкъера депутат дIаваьлча, Нохч-ГIалгIай АССР юкъера депутат дIаваьнначул тIехьагIа ши бутт ха ялалехьа депутат дIаваьннача Округе керда депутат харжар хьожаду.

Статья 99. Низ барца Iехаварца, кхерамца е эцарца Нохч-ГIалгIай АССР гражданина паргIатта лоIамах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете харжа а, хержа хила а йола ший бокъо кхоачашъярна духьале яь вола моллагIа вар — законага хьажжа бехктокхаме вергва шин шерага кхаччалца чувалла суд а еш.

Статья 100. Харжархой документашта подделка яь вола е шийна ховшшехь кхадж харцахьа лаьрхIа вола Совета гIулакхе вола саг е хоржама комиссен член — законагахьажжа бехктокхаме вергва кхаь шерага кхаччалца чувалла суд а еш.

Лаьттан шоллагIча спутника наькъах

7-ча январе Iуйрийна 6 сахьат доалача хана говзалца хьаьяьча лаьттан шоллагIча спутнико Лаьттанна гонахьа 915 го баькккхаб. Къаьга погода йолча хана шоллагIа спутник кхы прибораш а ца езаш духхьала бIаргашта гуш хургъя, малх чубизачул тIехьагIа, къилбаседен широтах 59-ча градусагара 65-ча градусага кхаччалцеи, малх хьалбалалехьа, къулбехьен широтах 25-ча градусагара 56-ча градусага кхаччалцеи.

(ТАСС).

БIаьсти дIадув ялаташ дIаде доладеннад

Карши. (ТАСС). Узбекистана къулбехьара районаш бIаьсти дIадув ялаташ дIаде йоладеннай.

Кашка-Дарья яхача къухах ядача ерригача совхозаша а, дуккхача колхозаша а сортах дола фу мара дIадец.

СССР-а ТIема Низаш цIаькха а кIезигдара хьакъехьара

ТАСС ХОАМ

1957 шера 21 декабре СССР Лакхехьарча Совета Соцамга а, халкъашта юкъерча машарени доттагIлени ленински политикага а, мехкашта юкъера кхохкам дIабаккха цIенача дегаца безам хиларга а хьажжа решени тIаийцай Советски Союза Правительствос, 1955—56 шерашка 1 млн. 840 эзар сага кIезигдар доацаш СССР-а ТIема Низаш цIаькха а 300 эзар сага кIезигде аьнна.

Германски Демократически Республикера СССР-а территоре хьачу а доаладергда дIа а хецаргда 41 эзар сагал совгIа тIемахой чубола бIуний доакъоши соединенеши. Венгерски Халкъа Республикера СССР-а территоре хьачу а доаладергда дIа а хецаргда 17 эзар сагал совгIа тIемахой чубола бIуний доакъоши соединенеши.

Герз дIадаккхара хьакъехьа массане а цхьана барт балехьа ший оагIорахьара из гIулакх кхоачашдар, паччахьалкхенашта юкъера кхохкам кIаьдбарна а царна юкъерча гIулакхех тешам болийтарна а керда юкъе дехьаь доккха гIулакх лоархI Советски правительствос. Цу дикача гIулакхах хьокхам хилар дог доах кхыча мехкашта, хьалхарча даькъе Североатлантически союза керте латтача державашта-доккхий тIема низаш долча США-неи, Англенеи, Францeнеи, тIема низаш кIезигдарна а халкъашта кхерамеи низкъалеи дола герз кийчделга сацийтарна а цар бокъонца кхоачашдергдолча гIулакхашка.

ТIема низаши тIема расходаши кIезигдарах мукъадаьнна ахча машарера гIишлонаш хьалъярга а советски халкъан материальнии культурнии вахара хьалаш дIахо а тоадарга а дохийтаргда Советски Правительствос.

Правительствон решенех армереи флотереи дIайоаккхаш йолча лични состава уж бахача моттигашка балха кхоачо ергья.

Ханнахьа кийчо е бIаьсти ялаташ дIадерна

Беррига а низ тIабахийта юртбоахама машинаш тоаяра

Iай ворда кийчъе, аьхки соалоз кийчъе, яхаш кица да Эрсий. Цу кицо йоах бIаьстии аьхкии бе безача балха Iай кийчвала веза. Вайна кастта тIакхоачаш латташ бIаьсти я, де дезаш Iалаьмате дукха юртбоахаман балхаш а да. Из кхета а деш совхозаша а, колхозаша а, МТС-аша а Iалаьмате сиха дика болхбе беза трактораштеи, комбайнаштеи, кхыйолча юртбоахама машинаштеи ремонт а яь, дика болх бергболаш кийчъяра.

Декабрь бетта 31-ча дийнахь 1957 шера Нохч-ГIалгIай юрта боахама управленес араяьккхача сводкас хьахьокх бIаьсти бе безача балха цхьайола совхозаш а МТС-аш а дика кийчлуш хилар а шоаллагIа ераша из болх ладара лелабар а.

БIаьсти бе безача юртбоахама балха дика кийчо еш я Красноармейски совхоз. Цо планах 41 трактор тоае езача 51 тоаяьй, 10 комбайн тоае езача 18 тоаяьй, нохараши сеялкаши тоаяра план а кхоачашъяьй. Иштта дика балхаш деш я МТС-аш: Шелковскойи, Малгобекскии, Грозненскии; совхозаш: Гудермескии, Шалинскии, Гвардейскии, иштта кхыяраш а.

БIаьсти бе безача балха во кийчо еш я Назрановски совхоз. Цо планах 30 трактор тоае езача 15 трактор мара тоаяь яц, комбайнаш цхьаккха а тоаяьяц, 25 нух тоаде дезача 10 мара тоадаьдац, сеялкаш 12 тоае езача 6 мара тоаяьяц, культиватораш цхьаккха а тоаяьяц. Ингушски совхозо планах 29 трактор тоае езача 13 трактор мара тоаяьяц, 14 комбайн тоае езача 4 мара тоаяьяц, 40 сеялка тоае езача 20 мара тоаяьяц. Цу тайппара во лел трактораш а кхыйола юртбоахама машинаш а тоаяра болх «40 лет Октября» яхача совхозе а, Надтеречни совхозе а, Предгорный совхозе а, кхыерашка. а

Совхозашка а МТС-ашка а дукха эргалонаш йоацаш балха торонаш массанахьа а цаIаш я. Вай советий мехка хIанз массанахьа а шортта механикаш а, трактористаш а, кхыбола специалисташ ба. Болх дикеи вои хилар совхозашка а МТС-ашка а керте латташ доалдеш бола нах дикеи вои хилар мара хIама а дац.

Бокъонца оттаяь балха план а йолаш, балха дисциплина а йолаш, механикаш а, трактористаш а, кхыбола специалисташ хIараненна ший бе беза болх малагIа ба ховш нийсбаь дIа а оттабаь, царна балха эшаш йола оатхалаш а кхыйола хIамаш а ханнахьа тIа а яхьаш, болх бокъонца вIашагIа а боллаш доалдеш хилча тракторагаш а юртбоахама машинаш а тоаяра план ханнахьа кхоачаш а тIехкхоачаш а юлургъяр.

Цул совгIа болхлошта, специалисташта, бахара-лелара эшар фу да хьожаш, масса а тайпара де йиш йолча бесса царна новкъостал деш, салаIар хьаькъалца, кхетамца, сакъердаме хургдолаш художественни самодеятельность вIашагIйоллаш а, кино хьокхаш а, кхыдар деш а хила беза совхозашта. МТС-ашта, колхозашта керте латтараш.

Цу тайпара болх вIашагIбеллача, болхлой дикагIа къахьега безам хургба, юртбоахама специалисташ кхычахьа балха баха гIертаргбац беррига а болх беркатаца, йоккхача овсарленца чакхбаргба.

Тракторашта ремонт дикагIа е еза

Республикан совхозашкеи МТС-шкеи бIаьстанга техника кийчъярна мел эша торонаш Iалашъяьй. Ремонт еш йола база йIаьхий я станокех а измерительни оборудованех а. Цу дикача торонех пайда а эцаш, Нестеровски, Наурски, МагIалбикерча МТС-ша, шура йоахача Грозненски, Ермоловски, Гудармесски, Гвардейски, Шалински, № 2 йолча овощаш лелаеча шура йоахача совхозаша тракторашта ремонт е квартала йоагIа план ханал хьалхагIа кхоачашъяьй.

Цхьабкъда, ерригача республикера совхозаш хьаийцача 20 декабре тракторашта ремонт яра план 66 процент, комбайнашта ремонт яра план 64 процент мара кхоачашъяьцар. Кхы а вогIа латт гIулакх директор н. Ториев, кертера инженер н. Кодзоев волча «Октябра 40шу» яхача совхозе. Цхьаккха трактора, цхьаккха комбайна ремонт яь яьннаяц из. БIаьстанга техника кийчъяра тIехьаюсаш я Назрановски, Предгорни, Ингушски совхозаш, кхы дукха яраш а. Тракторaштеи тIехьа ювзача машинаштеи ремонт яра юкъ массанахьа а йоккха я.

Кхы а чIоагIагIа сатем боабу ремонтни балхаш во даро.

Веденски МТС-ан директоро нов. Арбузовс кулг а яздеш актах хьаийъяьча, ремонт яь йисте яьхача тракторашта даьча ремонтни балхий мах дика бу. Царга хьежача, гучадаьлар ремонтни балхаш мегаргдоацаш во хилар. Во ду ремонтни балхаш иштта дика могадеш да Предгорни совхозеи Курчалоевски МТС-е.

Надтеречни совхозе цунца яхь лаьцача Наурски МТС-ера механизаторий бригада еча, Надтеречни совхоза ремонт яьча машинашка уж хьежача цхьаккха а дика ремонт яь машин нийсъяланзар царна.

Совхоза Директоро нов. Маринюка кулг яздаьча сводкан бIаьстанга кийчъяь я яхаш. тIа дар 21 трактори 4 комбайни Красноармейски совхозе енача Лермонтовски совхоза бригадана сводках ремонт яь яьнна 32 трактор хиннача 26 мара ремонт яь ца ялар гуча даьлар. уж ши совхоз ремонтни балхашка вIаши хьожаш я.

Белгал даккха дезаш да республикански управлене начальника заместитело нов. Иванюкеи кертерча инженеро нов. Ваняней тракторашта ремонт ярах йола прогрессивни узловой метод ший ханнахьа, юкъе ца йоалаяр. Цхьадолча тIехьа дисаьча боахамашка, хьалха латтача технологех юстара а бувлаш къаьнарча, харц яьча, бригадни-узловой методаца ду балхаш. ХIаьта Старо-юртовски совхозе хIара трактористо ший трактора ше ремонт ю.

Динза дисар де а кхуврга, болх дика бе а йиш хургъя ремонта болх духхьал узловой методаца беш хилча. ЧIоагIа лоархIаме да, кертерча инженераша-контролераша, механикаша масса йолча узлашка а болхлой моттигашка а цIенхоштта контроль лелаяр. БIаьстанга кийчъеча техникага вIаши дикагIа хьаже еза вIаши яхь лаьца совхозаш МТС-аш а, вIаши ду новкъостал дикагIа де деза. Масала Орджоникидзевски МТС-на новкъостал де мегаргдецари кердача Назрановски совхозо машинашта ремонт еча.

Я. МАТВЕЕВ.

№ 1 йолча шура йоахача совхоза коллектива 1957 шера баьча балхах

Шура, дулх, хьайбаех йоаха кхыйола продукташ яхарах № 1 йолча совхоза болхлоша даьха толамаш хьахьекхар 1957 шеро. 1956 шерца нийсдича 1957 шера юккъера лаьрхIача цхьан Iаттагара шура йоаккхалга 13 процент лакхделар. Совхозо ший план 104 процент кхоачашйир. 1956 шера чул дукхагIа паччахьалкхенна дIаеннай хьайбаех йоаха продукташ. Дулх 1196 центнер, юккъера лаьрхIача хIара Iаттагара 2250 кг. шура яьккхар, 1956 ш. яьккхачул 268 кг. дукхагIа я из. Тха дикагIа болча дояркаша н. н. А. Комплектовас, А. Лаврушинас, Воробьева Тамарас., кхыбараша а доккха дакъа лаьцар цу гIулакха юкъе. Лаьттан хIара 100 гектара тIера лерхIаш шура яккхар лакхделар 269 центнерага кхоачаш, хIаьта яьккхача шурех эца пайдаш 96% лакхдир. Дулх доаккхаргда аьнна ше денна дош кхоачашдир коллективо. Лаьттан хIара 100 га. лоархIаш 50 центнер дулх дIаденнад, оахача лаьттан хIара 100 гектара тIера 40 центнер хьакхи дулх а лоархIаш. Опыто хьахьокхача бесса, хьажкIаша къаьстта лоархIам боллаш доккха гIулакх дир хьайбаех йоаха продукташ лакхъярна. 1957 шера мошача доакъарашта лаьрхIа рожь, хьажкIиш, суданка, харбазаш йийнаяр оаха, 7500 тонна хьажкIий силос еллар.

1958 шера деттача доахангара шура яккхар 15 процент лакхде, паччахьалкхенна дулх дIадалар 12 процент лакхде, иштта кхыдола декхараш а тIаийцад тха совхозо.Шеко яц, совхозо уж декхараш кхоачашдерг хиларах.

ВОЛКОВ,

№ 1 йолча шура йоаккхача совхоза парторганизацен секретарь

1957 шера планал совгIа...

Мехкдаьтта вай мехка боккха лоархIам болаш да. Цун теркам а баь, шоай беррига низ тIабахийта лелабаьб из болх «Октябрьнефтан» II промыслерча болхлошеи, специалисташеи. Цу промыслерча болхлошеи, специалистешеи шера йоагIа план 9 декабре кхоачашъяьй.

Дина лелабаьб цу промысле болх новкъ. Сухарев мастер волча бригадерча болхлоша. Цу бригадерча 29 болхочо 8 ноябре кхоачашйир шера йоагIа план. Иштта 12 декабре шоай шера йоагIа план кхоачашъяьй № 2, № 3 йолча бригадерча болхлоша а. Цу промысле дика болх беш, хIара бетта норма 130 процент кхоачашъеш ва лаьттан кIалха ремонт еш вола оператор новкъ. Терец В. цун помощник Шаряев Владимири, операторал болх беш йола Александрова Еленеи. Иштта дика болх беш шоай декхар тIехкхоачашдеш ба оператораш нохчий новкъ. Хандиев Хасими, Юсупов Хаджи. Ший болх дика барах, болхлошта а специалисташта а дукха везаш хиларах 15 декабре халкъан суда заседателал хержав оператор новкъ. Юсупов Хаджи.

Цу промыслерча болхлошеи, специалисташеи болх дикагIа тоабара духьа, болхлошта аттагIа хилийтара духьа балха юкъе йоалаяьй 36 рационализаторски предложени, шера 88 эзар сом ахча пайда а луш. Уж предложенеш балха юкъе йоалаеш дика болх лелабаьб оператора новкъ. Герасимовс. Цо ше 5 предложени балха юкъе еннай, боккха пайда а луш. Иштта кхоккха а йиъ-йиъ а предложенеш балха юкъе йоалаяьй оператораша новкъ. Риуновс, Похомовс, Пигановс кхыбараша а.

Уж деррига гIулакхаш цу промыслерча болхлошеи, специалисташеи дика леладарах, 1 миллиони 224 эзари сом ахча кходаьд 1957 шера, балха овсарал 6 процент лакхъеннай. Цул совгIа 1958 шера бе безача балха дика кийчо а яьй цар.

ВИСАНГИРЕЕВ

Типографен дикагIа бола болхлой

Вай мекхха боккха лоархIам болаш я печать. Цу балха чIоагIа теркам а беш, дикеи, цIенеи лелабу «1918 шера 11 августа» цIерах йолча типограферча газеташ кепа деттача болхлоша. ХIара газет, брошюра, кхыйола печатни орган дешархошта бIаргагучча тайпара арайоаккхаш дукха къахьег линотиписташа, наборщикаша, ментромпажаша.

Дикача толамашца шоаш 1957 ш. тIаийца декхар тIехкоачащдеш кердача 1958 шера накъа баьхкар типографен дукха болхлой. Иштта новкъ. Юзевчука шера йоагIа план кхоачашъяьй 147,5 процент, Деточенкос — 131,9 процент, Шельпяковас — 126,8 процент, Башиловас — 136,7 процент, Гриделевас — 132,8 процент, Калубякина — 132,3 процент, иштта кхыбола болхлой а ба шоай нормаш тIехкоачашъяь.

Къаьстта цу типографе хала лоархIаш болх ба минтромпажай бар из хала болх дикеи цIинеи гIалаташ кIезига дувлийташи, цIаккха смена йистеяьлча а ха ца къовсаш, шоашта гIалгIай мотт ца ховшехь а нийса кепа детташ «Сердало» яха газета арадоахаш ба н. н. Прохорова Мария Ивановна, Хлякина Елена Ивановна. Толаме чакхдаькхар цар 1957 шу. Дика доладаьд цар ер 1958 шу а.

Дика лел типографе агитационно-массовой болх. Цига хIама даа перерыв хулча хана деш керда художественни литератураш, газеташ, кхы а дикагIа шоай болх тоабергбола гIулакхаш а дувц цар.

Массанахьа гонахьа латташ хоза хьаж йоагIа зизаш а долаш, цIеначеи, хозачеи, цIагIа болх беш, 1958 шера кхы а дикагIа болх тоабергба аьнна дош а денна, дика болх беш ба беррига типографера болхлой.

В. БОГАТЫРЕВ.

Доазол дехьара

Англен премьер-министра Макмиллана радиоца даь къамаьл

Лондон (ТАСС). 4 январе сарахьа английски премьер-министра Макмиллана лондонски радиоца къамаьл дир Англен арахьарча политикан кертера дешаш дувцаш. Макмиллан шийхур деш вар английски правительствос дІахьош йола арахьара политика бакъе гІерташ. Цо, цхьадолча даькъе, чІоагІа хоастайора НАТО а ядерни герз «кхерам юхаувза бахьан да» яха йовзаш йола уйла а. Макмиллана яхачунга диллача, водородни бомба-из «кхерам ца хилийта дикагІа бола тешам ба», хІаьта НАТО-н шийцаІ мара доаца декхар-из машар лорабарах йола йоакхо я. Макмиллана ишта шийхур дора Англен территоре тІа американски ракетни герз леладарна моттигаш ле аьнна английски правительствос яь решении, борта тІа водородни бомбаш а йолаш, американски бомбардировщикаш Англена тІа гІолла лелаш хилари бакъахьара гІулакхаш лархІа гІерташ. Макмиллана яхачунга диллача уж бомбардировщикаш Англена тІа гІолла леларо «Англи кхерамах лораялар тешам боллаш Іалашду».

Англен премьер-министра шедаьча къамаьлаца Советски Союза духьал гІожа а дийцар, бакъдараш харц а дора. Макмиллана йоахар, Советски Союзо шийна карадерзадаьд Балтикана гонахьа дада мехкаши Малхбузерча Европан мехкаши, дунен халкъашта юкъе кхохкам оттара бахьан Советски Союз я, из кхохкам ше кІаьдбе гІерташ санна дувц Советски Союзо, цхьабакъда из дарна цхьаккха гІулакх-м дац цо.

Макмиллана хьо а янзар дукха ха йоацаш СССР-а Министрий Совета председатело Н. А. Булганина шийга яйтача послане тІа хиннача дунен халкъашта юкъера кхохкам чехкагІа кІаьдбе а атомни тІема кхерам дІабаккха а аьнна оттаяь конструктивни предложенеш.

Цхьабакъда Макмиллана тешам лора шийга ладувгІараш-та, английски правительство «тІехьа тІа йоагІача хана а эрсашца барта яха гІертаргъя» яхаш. Макмиллана дІахо йоахар, дерригача дунен тІа машар чІоагІбара ши никъ ба-НАТО-н низ чІоагІбара никъи Советски Союзаца переговораш яра никъи.

Вай дІадоладала торлургдар вІаши тІалатаргдоаца торжественни пакт а оттаеш, — йоахар Макмиллана.-Иштта дора хьалхагІа. Цо зе дергдацар, цох пайда бала мегар.

Ядерни герза тохкамаш дара, из юкъе доаладара, цун дукхалкІезигала хьакъехьа йола соглашени е декхарийла да вай. Вай декхарийла да моллагІа кхы герз а лерхІа. Цхьабакъда дешашца хадаш бац. Вайна

Азени Африкани халкъий барт-цхьоагІон хадданза болх беш йолча Совета соцамаш

Каир. (ТАСС). Каирски конференце оттаяьча, Азени Африкани халкъий барт-цхьоагІон хадданза болх беш йолча Совето соцам бир марта шоллагІа ди ядерни герз дІадаккха лоаттабеча къовсама ди да аьнна дІакхайкаде. Цу дийнахь Азени Африкани мехкашка атомни тІема кхерам дІабаккха къовсам лоаттабеча дерригхалкъий болам хьаллоацаш тайп-тайпара общественни гІулакхаш леладергда.

Марта 30-гІа ди а Алжира ди-алжирски халкъо кортамукъал бахьан къовсам лоатта бу ди да аьнна белгал даккха соцам бир.

КИТАЙСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКА. Синьцзян яхача провинце къилбаседенгахьа дукха ха йоацаш хьайийлача мехкдаьтта доаллача Карамайски яхача моттигана гаьна йоаццаш керда город юллаш латт 30 эзар саг а вахаш. Карамайски мехкдаьтта доаллача моттига площадь специалисташа ларьхІача массехк эзар квадратни километр я. ХІара кхоккха ди массаза дала мехкдаьтта доаккхача болх бе йолалу бурув детта керда установка.

Сурта тІа: бурув детта вышка айъе кийчъеш ба.

У Чун-джана сурт. Синьхуа агентство.

Машар лорабара английски комитета заявлени

Лондон (ТАСС). Машар лорабара Английски комитета исполком кхайкар парламента членаш болча бахийта а цу членашка йоккхийча пачхаьалкхенашта керте латтачар боаккха лоархІам бола дика договораш елга английски халкъа дезаш хилар дІахайта а херж нах хьаллоацаш 23 январе Лондоне демонстрации митинги е тІахьехаш.

Хержача наха дІакхайка ергъя цу заявлене тІа оттаяь е предложенеш:

ЦхьоалагІа, ер гІулакхаш чакхдаха могаргдола «Лаккхера совещанеш» яр: а) ядерни герза ду массадола тохкамаш соцадар; б) Центральни Европе ядерни герзах мукъа йола зона яр; в) герз дІадаккха соглащени яр, ядерни герзи, ракетни снарядаши, «кхы моллагІа дола» герзаши эскарий дукхали юкъе а доагІаш.

ШоллагІа, ядерни герз чудолаш ха деш Англена тІагІолла лела самолеташ совцаяр.

КъоалагІа, Англен территоре тІа ядерни герз леладеш йола моттигаш яхка аьнна яь соглащенеш дІаяхар.

Яшури цунца къовсам лелабара де дезари

Яшур (аьсий лазар) — доаханна чІоагІа даржаш дола лазар да. Наха а хила йиш я из. Доаккхийча доаханна ящур хилара белгалонаш я чопаш а болаш шодаш ахар, бага ахкаргаши човнаши хилар, иштта цкъазза шамар тІа, тІараштa, когашта а хул из. Хьакхаршта ящур хилча, когаштеи цун муцІарийтІеи шамар тІеи ахкаргиши човнаши хулаш хул. Жана, гаьзараштa, инкалашта ящур хилча, цар когашта юкъе хул лазар барггаш дехе. Цудухьа, цу хьайбашта ящур хилча хов уж астагІа лелхарах.

Доаханна ящур хул дукхагІча даькъе цар дуача доакъарах цу лазара вирус кхетарагІ, кІезигагІа хул, меражага а бІаргашка гІолла а цамогаш хилар. Керттерча даькъе ящур дІадоаржадераш да из лазар хинна дола доахан, цар ящура вирусаш Іалаьмате дукха гонахьа дІайоаржаеш хиларца. Ящур хул из лазар доаллача хьайбашца детталуш долча доахах а.

Ящурах кагий доахан дукха довро, шура кІезигагІа хиларо, цар дозал дожаро, дезинфекциеш а маьхий детташ а доаханна д..оба даро-цу дерриганеша а чІоагІа зе ду боахама. Ящур дІа-юха ца даржийтарна де дезар да, из лазар долчара доахан а цига гІулакх деш бола нах а унагІцІена доахан долча дІа ца беттаболийташ, доахан дІа-юха дугаш хилча ветеринарни болхлошка гІолла из дар. Хьайбаех хьайоахача продукташта заготовка яри уж дІакхахьари ветеринарни болхлоша тІахьожам лелабеш хила деза.

Ящура белгалонех, цхьа белгало хилча, доахан леладераш декхарийла ба цусахьате юхерча ветврачага е ветфельдшерага хоам бе. Уж тІабахкале лазар кхийтта дола доахан цусахьате дІакъоастаде деза унагІцІена, долча доаханца хургдоацаш, цамогаш дола доахан ара ца доахаш кхийшка лоаттаде деза, хІаьта арахьа дажача хана шоаш долчча дата деза уж ветболхло тІавалца.

Цамогаш дола доахан латта моттигаш, кхо а дуаш юхе диса доакъар а дІадоаккхаш цІена лелае еза, карантин дІаяккхалца йолча ерригача ханна хІара дийнахь едки натре (каустически сода) ши процент йола *ра*створ етташ болх бе беза. Цамогаш долча доахангара яьккха шура нахага а Іаьсашка а яийта мегаргъяц. 80 градус йІовхал хургйолаш ах сахьата йІохъе, е 5 минута кІеж яьккхийта еза цунга.

Ящур гучадаьлча, райисполкомии горсоветии решенех карантин оттаю боахамашта. Цига доахан тІакхувлалга а цигара уж кхычахьа дІакхувлалга а соцаду; ящур долча моттигашка бийда продукци — нахьараш, тха, дулх, тІехкаш, муІаш кийчъеш заготовка яр соцаду, хьалхагІа кийчдаь хиннараш а карантин дІаяллалца дІаца дохьийташ соцаду, ящур кхийттача доаханна юхе хинна йол, ча кхыдола доакъар, карантин оттаьча доахангара шура, тІоа, обрат, кхыйола шурий продукташ дІа ца йохьийташ соцаю, доахан ца дохкаш, цар выставкаш ца еш, кхы дола доахан дукха вІашагІкхетар ца хулийташ болх бу.

Г. МИХАЛЬСКИЙ,
РСФСР юртабоахама Министерствон ветврач.

П. ДЕРИПАСКО,
Республикански юрта боахама управленен ветотдела начальник.

ГІулакх дика—шура дукха

Гудермесски № 2 йолча совхоза шурий ферман коллективо дика производственни толамаш даьхад укх тІехьарча хана. Коммунист йолча Евдокия Гончаровас доал деча цу коллективо доаханна деш дола гІулакх тоадарца Іалашдаьд деттача доахана дуккха а дукхагІа шура лулга.

Юккъера дІалаьрхІача хІара Іатта 2800 литр кхоачаш шура яьккхар ферма коллективо дІадахача шера, из планах яккха лаьрхІа хинначул хІара ІаттагІара 400 литр совгІа я.

Х. ЗЕЛИМХАНОВ.

Суда залера

Хулиганашта шоашта доагІар делар

А. Исимбаеви О. Дунаеви Казахстанера цІабаьхкачултІехьагІа, респубиликан торговлен управленей автобазе балха айттабар. Царна чу Іе моттиг а, доагам а деннадар, цхьайола хІамаш эца гІо а даьдар.

Цхьабакъда, шоашта коллективо даь дика довза ца а довзаш, Исимбаеви Дунаеви мела а харцахьа лела а болабелар. Столове скандал а яь, гараже юха а баьхка, дежурни механикагара машин йийхар цар.

Шийна бокъо еннайоацашехь, кабина чу ваьннав Исимбаев. Хулиганашта духьал баьннаб автобазе балха бола н. н. Ефимов, Костин кхы бараш а. Исимбаеви Дунаеви урсаш даьха царна тІа а беттабенна, шинненна урс Іеттар.

Сталински районерча цхьоалагІча участкан народни судо Дунаевнеи Исимбаевнеи кхокха шу суд йир.

Н. МАТВЕЕВ.

Тоабе культуран учрежденей болх

ГІалгІай мехках керттера моттиг дІалоацаш я Наьсарен район. Цу района чуйоагІаш доккха культуран учрежденеш я — райцентрера дом культура, Кантышевера дом культура, 9 юрташкара клубаш, 12 библиотека.

Итт классага кхаччалца образовани а йолаш общественни балхаца дикагІа дакъа а лоацаш бола комсомольцаш ба массайолча клубайи библиотекайи заведующеш. Царна юкъе дукхагІа бараш гІалгІай ба. 8—9 класс образовани а йолаш бола гІалгІай мехкарий ба Барсукерча, Наьсар-кертерча, Пхьиле-къонгий юртарча, Кантышеверча библиотеотекай заведующеш. Шоай балха говзал лакхаяккхарна цхьан бетта, шин бетта, ялх бетта курсаш чакхъяьхай цар массане а. Цул совнагІа библиотекайи клубайи болхлощца семинараш а яь районни культуран отдело. Цу семинарашка докладаш еча вай хана дукхагІа лоархІам болаш дола дешаш увттадаьд: къамий доттагІлен, дина духьаларча пропогандан, ССКП XX съездо даьча соцамашка хьажжа вай мехкан экономика а культура дегІайоалаяра гІулакха партеси правительствоси яьча решеней, Нохч-ГІалгІай республика юхаметтоаттаяра декхарий хьакъехьара дешаш.

Юрта боахаман балхашщара хаьда яц юрташкара клубаш. йолаялар а чакхъялар а безаме долаш вечер хилар декабрь бетта Барсуке. Собрани хьайийлар клуба заведующи волча новкъоста Дзортов Халиса. «Хьайбай продуктивность лакхъярна дола кхоачамаш» яхача деша хетаяь яр из вечер. Цига гулвелар 180 саг, царех 40 гаргга саг ха яхача боккхийча нахах вар. Сага сих дулхи, даьттеи, шуреи кийчдара гІулакха гарггача шерашка Американ ВІашагІкхийттача Штаташта тІехьакхерна партеси правительствоси вай мехка халкъага даьча кхайкарала хьакъехьа къамаьлаш дир вІашагІкхийттачар.

Вечере къамаьл дир Пхьиле-къонгий юрта отделенен управляющес новкъ. Дзортов Хьамзата. Ший къаьмаьла юкъе цо къаьстта белгалбаьккхар хьайбаех хьайоала продукташ дегІайоалаярна хІанзалца хьа отделенено баь болх а кхы дІахо де йиш йола хІамаш а. Дикача доакъарца а отарашца а Іалашдаьд доахан,— йоах Дзортовс, — царна гІулакх де тешамегІа а дикагІа а бола болхлой оттабаьб. Хьайбаш, къаьстта а детташ дола доахан, дебийта лерхІ отделенено. Кастта кхача дезаш кхы а доахан да отделене. Уж доахан дІатарде паргІата а йІайха а моттигаш кийча я ферме.

Собрани чакхъяьнначул тІехьагІа, кино а хьекхар.

Цу тайпара вечераш оттае лаьрхІад кхыча отделенешка а.

Ялаташ чуэцача хана а хІанз хьайбай фермашка а газеташ дешаш, хьайбаш леладеш болча дикагІча болхлой говзалаш дІайовзийташ беседаш яьй.

Хан-ханнахьа, бетта 2-зза, лекцеш еш юрташкарча клубашка. «Лаьттан тІа вахар хьа мишта хиннад», «Ислам-из хьахилара бахьани цун реакционни чулоацами» яха а иштта кхытайпа а лекцеш йийшай.

Художественни самодеятельноста тайп-тайпара кружокаш я Назранерча Дом культуре, Кантышеверча Дом культуре, Барсукерча клубе, Іаьлий юртарча клубе.

Библиотекашкара книжкаш дешаш бола гІалгІай хІанзалца кІезига хиннабале а, укх тІеххьарча хана 3500 сагал совгІа ба уж. Царех 156 гІалгІай кхалсаг а я.

ГІалгІай кхалнаха библиотекашка кІезига даакъа лоацаш хиларо хьахьокх культпросветучрежденеша болх мела баьлга.

Къаьстта кхалнаха юкъе хьехама а культуран а болх чІоагІагІа боаржабе лаьрхІад культуран отдело.

Кхыча библиотекай заведующешта юкъе къаьстта белгалъяьнна я Наьсар-кертерча библиотека заведующи йола новкъ. Евлоева. Из гІалгІай йоІ касткаста гора совхоза кхашка балхаш деш боахкача наха юкъе газеташи журналаши дешаш. Цудухьа сий ду цун юртарча бахархоша. Цун библиотекера книжкаш дешаш 250 саг ва.

Болх во лелац райцентрерча библиотеке а. Цун книжкаш дешаш 2000 саг ва. Царех 800 саг гІалгІа ва, 40 гІалгІай йоІ а йолаш. Книжкай лоархІам бувцаш каст-каста беседаш ю цига чуухача нахаца. Библиотекан болхлоша новкъостал ду юрташкарча библиотекашта бе безача балха хьехам луш.

Цу тайппара дика болх беш ба киномеханикаш бола И. А. Гончарови С. Б. Осканови. Цар ший ханнахьа а дика а хьувкх кино, планаш кхоачашъю, кино хьувкхаш йола аппараташ цІена лелаю.

ХІанз а берригa болх дика вІаштІехьа баьнна дІаэттаб ала йиш яц районни культпросветучрежденешка. Цхьайолча клубашка геттара эсала лел гІалгІашта юкъера къаьнарча замах юхедиса гІулакхаш дІадахарна беш бола болх. Коммунистически хьехама болх боаггІача боарамах ца лелабар бахьан долаш клубашка, киношка, библиотекашка кхыча общественно-политически вахарца даакъа лоацаш бола вайнаьха кхалнах Іаламате кІезига ба.

Цул совнагІа Назрановски Райисполкомо а, культуран управленес а, совхозаша а теркалде дезаш да, царгахьара гІо-новкъостал ца хилар бахьан долаш хІанз йолаш йолча культпросветучрежденешта ремонт яь а керда яраш хьалъяь а ларттІа болх дІа ца бодаш цхьайола юрташ хилар. Кхы дІахо библиотека чуууллае мегаргйоалаш дац Долакха юртара клуб чуйола цІа, Наьсаркерте керда хьалъе еза клуб, клубаштеи библиотекаштеи лаьрхІа цІенош хьалде деза Яьндаре, Экаш-къонгий юрта, СурхотІа.

Коммунистически кхетамца советски адамаш хьалкхедарна а вай мехка культуреи экономикеи дегІайоалаярна а боккха лоархІам болаш я культпросветучрежденеш, цудухьа лакхехьа латтача организацеша къаьстта теркам бе беза цу учрежденей балха. Кхоане ца а ехкаш ма-могга сихагІа дІадаха деза кхоачамбоацараш.

Шоашта тІадожадаь декхараш дизза кхоачашдулаpгдолаш а болхлой ба хІанз Назрановски районерча культпросветучрежденешка вІашагІлхийттараш.

Т. ИЗМАЙЛОВ
Наьсарен районерча культотдела заведующи.

Кантышеверча школе

Советски Іаьдало дукха рузкъа а ухийташ хьайийлай дукха школаш а культурни учрежденеш а вай республике, цул совнагІа йоккхий расходаш а ю кхувш доагІача берашка дешийтеи, царех лакха говзал йола боахаман кулгалхой хьаоттабеи. Цу тайпара йолча школех йоккхагІа йола школа я Кантышевера юкъера школа а. Кантышеверча юкъерча школерча хьехархошта юкъе болх беш я 2-ча классе эрсий меттала хьехаш педагогически юкъера образовани йола къона хьехархо Баркинхоева Душа.

Шийла бокххах болча хьехархошкара говзал пайда эца а, шиина ховчох кхы болча хьехархошта пайда бала а хов цунна. Ше доалдеш йолча 2-ча классе учебно-воспитательни болх дика оттабаьб цо. Шийи классе деша дагІача берий даьшцеи ноаношцеи кхетама болх дика барца а, берашца балха ди даьлча воспитательни болх дика барца а, урока езаш мел йолча наглядни пособешца кхеташ пайда эца харца а, шийна береш дезарца а, ше берашта езийта харца а йоккхий коталонаш яьхай Баркинхоевас.

1957—1958 дешара хьалхарча ах шера цун классе дика успеваемости посещаемости я. Дукха дикеи тІех дикеи дешаш да цун классера бераш.

ТІехьа деша хьадахкарца тІехьа дисача берашца а чІоагІа болх бир цо дополнительни занятеш а еш, уж бераш вокха берашта дІатІехьа кхеде. Кантышеверча юкъерча школерча хьехархошта юкъе хьехара говзалца чІоагІа белгаляларца дика сий ду цун. Ше доал деш йолча классе дешаш долча берашта юкъе дешара а воспитательни а болх лакхбарна берригa а шии низ дІалуш йоал из, къахьегама балхаца мара сега дикал яргІоацалга а ховш.

Кантышеверча юкъерча школе дешархои а ба дукха дика дешаш а дика оамалаш йолаш а. Царна юкъе а тІех дика дешарцеи дика оамал халарцеи белгалваьнна ва 10-ча классе дешаш вола дешархо комсомолец — Зурабов Махьмад.

Дикача оамалаца, хозача гІулакхаца, тІех дика дешарца ше дукха везийта хов цунна хьехархошта а дешархошта а. Комсомольски организацес а школа дирекцес а шийна тІаоилла общественни болх дика кхоачаш а бу цо.

1957—1958 дешара хьалхарча ах шера яьча итогах масса а долча предметашта тІех дика деш Махьмада. ЦІагІа тела оалхаш ший ханна кхоачашдарца, юкъерча школе тІеххьарча шера ше дешаш хилар кхета а даь, беррига а ший низ тІа а оахийта дешарца, яьхар цо уж йоккхий коталонаш.

9-ча классе, Кантышеверча школе, дешаш йола Эсмурзиева Люба а я цунгара хьоккхам эца мегаргболаш, дика дешархо. Дешархошта юкъе дика дешаш а, общественни балха дика дакъа лоацаш а я из.

Дукха ба гІалгІай кхалнах даьшеи ноаношеи ца дешийтарах дешар ца ховш. Даьштеи ноаноштеи тІерча декхарех доккхагІа дола декхар шоай берашка дешийтар да.

ГАНИЕВ А.,
Кантышеверча юкъерча школен хьехархо.

Каникулаш—сакъердаме ха я

Массехк ди даьннад Іана каникулаш йолаенна. «Іана каникулаш» яхача дешо а хьахьокх из ха бераша соалозаш, лыжеш хехкаш, катоке ухаш, лайх мундаш еш, ловзаш, сакъердаме дІахьолга. Цхьабакъда, укх шера Іа дІайха оттарах соалозаши лыжеши хехка йиш еце а, Грознен дешархой каникулаш сакъердаме а безаме а йолаелар. Хьехархоша, пионервожатеша, кхыболча школьни активисташа берий мукъа ха сакъердаме дІаяхьара духьа дукха гІулакхаш вІашагІдехк.

Саготлуш бац Грозненa № 2 йолча юкъерча школан дешархой. Сакъердаме да берий утренникаш, балмаскарадаш. Къаьстта хоза кийчъяьй цар елка.

Цу школан дешархой берригаш цхьана вІашагІа а кхийте спектаклъга хьажа драмтеатре, ух берий туристски станцен хоза кийчъяьча выставке ух. Цул совгІ, ужаш хьожаргба «Родина» яхача кинотеатре хьувкхача фильмашка, пионерий Дворецe увттаеча спектаклашка.

Школьни библиотеке читательски конференцеш хиннай «Книжка-хьа дикагІа вола доттагІ ва», Вайна дукха веза писатель Пришвин» яхача темаех. Лохерча классий дешархой а пионерий а салоІам сакъердаме а говза а вІашагІбехкар пионервожати йола Харлампиди Светлана я. Бераш дукха дезаш а ший гІулакх дика ховш а я из йоІ.

Лакхерча классий дешархошта лаьрхІа я балмаскарадаш, Тургенева творчествона хетаяь йола сайре, кхыйола мероприятеш а.

Грозненски № 1 йолча юкъерча школан лакхерча классий дешархоша лаьрхІад города предприятешка баха. Иштта ужаш хургба «Красни молот» яхача заводе, ТЭЦ-е, кхыйолча моттигашка а.

Каникулаш дІахойолх. Цу хозача ханах дог гІоздаьнна, цунна чІоагІа раьза долаш да бераш.

Кхы а сакъердамегІа чакхдалда шун, хьамсара бераш, каникулех юхедисаь денош!

УСМАНОВ Іал.

Москва. Сталицерча школьникий каникулаш йолаеннай. Дукха сакъердам хул берашта кердача шера праздниках. 28-ча декабре 22 метр лаккхал дола ёлка лотайир берашта В. И. Ленина цІерах йолча Центральни стадиона спортан Дворецe.

Сурта тІа: спортан Дворецe елка тІа.

В. Савостьяновеи С. Преображенскеи сурт.

Фотохроника ТАСС.

Долакха юртарча школан сомодеятельность

Дукха бераш дагІа дешаш Долакха-юртарча 7 шера йолча школе. Царна юкъе дукха я гІалгІай йиІигаш. Дика дешаш, школан вахара юкъе доккха дакъа лоацаш да уж бераш. Керда шу хьатІоаттача сайранна дешархой даьштеи ноаноштеи, доккха концерт оттадир цар. Къаьстта белгалбаьннабар 7-ча классера дешархой Дахкильгова К., 6-ча классера Шакриева Марем, Шабалова В, Шаухалова Люба, иштта кхыбараши.

Цу гІулакха чІоагІа раьза болаш, концерт дукха дезаденна дІакъаьстар цига хьагулбенна нах.

ДЗЕЙТОВ ІИИСА.

Кердача 1958-ча шера хьалхарча деношка

Кердача шера хьалхарча деношка денз хьа доккхий производственни толамаш даха болабеннаб «Грознефта» автобазан водителаш.

Алхха цхьан дийнахьа, 2-ча январа МАЗ-205 яхача машена тІа болх беча шоферов нов. Неуратовс 150 процент ден боарам кхоачаш а беш, «Старогрознефтан» нефтепромыслови управленен строительни объекта тІа жагІа хьатІаэзар.

— Тахан тхоай къахьегам хетабу оаха дерригача дунен тІа машара гІулакх чІоагІдарна, чІоагІлойла, хозлойла вай еза Даьхе а цунца вай республика а, — йоах нов. Неуратовс.

ИВАНОВ А.

Іан каникулаш сакъердаме чаккхйоал

Дешара ах шу дІадаьнначул тІехьагІа, Іан каникулий ха хьатІаера. МагІалбикерча Гор. ОНО-неи хьехархой коллективаштеи хьалхашка декхар эттар, дешархошка дикагІа салаІийтарна. Из декхар кхоачашдеш масса йолча школашка берашта подаркаш телаш елкаш оттайир. Сакъердамашка долха бераш вІашагІтохаш а царна подаркаш кийчдеш а чІоагІа гІодир МагІалбикерча профсозни организацеша.

Лаккхерча классашкарча дешархошта кердача шера маскарадаш йир. 6-ча школера 26 дешархо шоай классни руководитель новкъ. Мальцева хьалха а йолаш. Грозне экскурсе бахар.

Дешархой каникулаш дІаяхьарца дика дакъа лоацаш яр Чкалов цІерах йола клуби Дом пионерови. Цар цу деношка шахматийи шашкайи турнир вІашагІъеллар, дешархоашта вай техника дегІаяра хьакъехьа лекци йийшар, лохерча классашка дешабагІачарна «фаьлгий Іуйре» яха фаьлгаш дувцаш кхетаченаш яьй. «Фаьлгий Іуйре» йолча хана таникий театр дувцаш хезача бераша хеттараш. дора:—Маца воагІаргва тходолча «Алаудин» ший «тамашийна лампа» яхьаш?

М. ЧАПАНОВ.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-41-23, 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

ОФ03019. Типография им. 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/3. Заказ № 8938.